

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานความคิดนำไปสู่กรอบในการทำวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้บริหารกับการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.3 บทบาทของผู้บริหารในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้
 - 1.4 บทบาทของผู้บริหารในการเป็นผู้นำการพัฒนางานวิชาการ
2. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 2.1 การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้
 - 2.2 การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้
 - 2.3 การวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
 - 2.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย
 - 2.5 การนำผลการวิจัยไปใช้
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยของผู้บริหาร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้บริหารกับการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1. ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 4) ได้ให้ความหมายว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ที่รับผิดชอบในตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน

นพพงษ์ บุญจิตตราดุล (2540 : 97) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าทีมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน ตามพระราชกฤษฎีการะเบียบข้าราชการ

ครุ พ.ศ. 2520 กำหนดไว้ในมาตรา 4 (ข) ให้มีหน้าที่บริหารและให้การศึกษา ได้กำหนดตำแหน่งไว้เป็น ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ภารกิจของผู้บริหารการศึกษา มีหน้าที่ 4 ประการ คือ

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาใน โรงเรียนหรือการบริหารงานวิชาการ

2. การบริหารงานบุคลากร โรงเรียน

3. การบริหารงานที่เกี่ยวกับชุมชน และการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

4. การบริหารงานที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงินและการให้บริการ

อรรถพ จินะวัฒน์ (2539 : 33) ได้แบ่งงานของผู้บริหาร โรงเรียนออกเป็น 8 ด้าน คือ

1. ด้านการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร

2. ด้านของผู้บริหารนักเรียน

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนชุมชน

4. ด้านการบริหารงานบุคคล

5. ด้านอาคารสถานที่

6. ด้านบริการชุมชน

7. ด้านการจัดโครงสร้างและการบริหารงาน

8. ด้านการบริหารงบประมาณ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหาร โรงเรียน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบในตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ทำหน้าที่ในการประสานงาน ให้บริการที่ดีและควบคุมการบริหารตามภารกิจในโรงเรียน ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยให้เป็นไปตามนโยบายให้บรรลุจุดมุ่งหมายทั้งของโรงเรียนและสมาชิกในโรงเรียน ตลอดจนสนองนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนมาก เพราะโรงเรียนเป็นระบบย่อยของระบบการศึกษาและระบบสังคม การจัดการศึกษาในโรงเรียน จึงต้องให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพด้วย ซึ่งมีผู้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษาไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2540 : 73 – 74) กล่าวถึงบทบาทของผู้นำทางการศึกษาที่จะต้องเป็นผู้นำ ซึ่งกำหนดไว้ 17 บทบาท คือ

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง (Direction Sitting) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา
2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) หมายถึง การเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีอิทธิพลจูงใจผู้อื่นให้คล้อยตามได้
3. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวร่วมกับคณะกรรมการของสถานศึกษา
4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับงานของสถานศึกษา
5. บทบาทเป็นนักการองค์การ (Organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานสถานศึกษา
6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจูงใจในการเปลี่ยนแปลง
7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา
8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาติดต่อ และประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict Manager) เป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มในสถานศึกษา
10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา
11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน (System Manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและการพัฒนาสถานศึกษา
12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
13. บทบาทเป็นผู้บริหารงานบุคคล (Personnel Manager) เป็นผู้สรรหาคัดเลือก และรักษาพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา
14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) เป็นผู้นำทรัพยากรทั้งทรัพย์สินสิ่งของและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานและโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา

16. บทบาทเป็นประธานในพิธี (Ceremonial Head) เป็นผู้นำทางด้านการจัดงานพิธีการต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relater) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงานรวมทั้งการให้บริการทางวิชาการแก่หน่วยงานนั้น ๆ

เซอร์จิโอวานนิ และคาร์เวอร์ (Sergiovanni and Carver. 1980 : 268 : 280 ; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2540 : 33 : 34) ได้ชี้ให้เห็นว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำการศึกษา มี 3 ประการ คือ

1. พฤติกรรมของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องแสดงความเป็นผู้นำโดยการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเกียรติและศักดิ์ศรีของตำแหน่ง จะต้องประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบรรลุเป้าหมายพฤติกรรมของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อโครงสร้าง กระบวนการ และวิธีทำงานนอกจากนั้นยังมีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจของครู อาจารย์ พฤติกรรมของนักเรียน เนื้อหาสาระของหลักสูตร เป็นต้น

2. หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก คือ พฤติกรรมมุ่งงาน นั่นคือ มุ่งในการปฏิบัติการกิจ ของกลุ่มให้สำเร็จ ประเด็นที่สอง คือ พฤติกรรมมุ่งคน นั่นคือ สนใจในบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ให้ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคง ปลอดภัย การยอมรับนับถือ ศักดิ์ศรีและคุณค่าในการเป็นคน

3. พัฒนาคนอื่น เป้าหมายที่เด่นชัดอย่างหนึ่งของสถานศึกษาก็คือ การพัฒนาคน คนที่ควรจะต้องพัฒนานั้นจะต้องมุ่งทั้งผู้เรียน และผู้สอน จะต้องพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้น หากบุคคลในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาทั้งความสามารถและจิตใจ จนถึงระดับที่พึงปรารถนาแล้ว ก็ย่อมเชื่อได้ว่าสถานศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้

แคมป์เบลล์ และคณะ (Campbell and others. 1983 : 6 – 7 ; อ้างอิงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2540 : 35) ได้ชี้ให้เห็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่หลักดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมองเห็นการณ์ไกลและมีอิทธิพลในการพัฒนาเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นและชี้นำในการพัฒนาเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะกำหนดวิธีการและประสานงานในการนำโครงการต่าง ๆ ไปปฏิบัติ

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะจัดหาและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนโครงการและโปรแกรมของสถานศึกษา

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะเป็นตัวแทนของสถานศึกษาในกิจกรรมต่าง ๆ แอนเดอร์สัน และแวนไดค์ (Anderson and Van Dyke. 1963 : 10 – 11) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนนั้น มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. เป็นผู้นำในการวางแผนหลักสูตร
2. ศึกษาเกี่ยวกับกับทฤษฎีทางการศึกษา โดยเฉพาะทางการประถมศึกษากับคณะครู
3. จัดโปรแกรมให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน
4. งานบริหาร ผู้บริหาร โรงเรียนควรพิจารณางานด้านการแนะแนว การบริการครูนักเรียน ให้ได้รับความสะดวกในด้านการเรียนการสอนอย่างเต็มที่
5. งานเกี่ยวกับการคัดเลือกครู จัดหาครูเข้าสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้เกิดคุณภาพทางการสอน

แฮร์ริส (Harris. 1963 : 7 – 11) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

1. หน้าที่ทางการนิเทศการศึกษาเป็นงานด้านพัฒนา คือ พัฒนาคูในด้านการสอนหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอนหรือการปฏิบัติงานของครูโดยตรง
2. หน้าที่ทางด้านการสอน เป็นหน้าที่ที่มีผลต่อกันนักเรียนโดยตรง
3. หน้าที่ทางด้านการบริหารทั่วไป เช่น การแนะแนวกิจกรรมเสริมหลักสูตร บริการด้านสุขภาพอนามัยซึ่งมีผลถึงนักเรียนโดยตรงเช่นเดียวกัน
4. หน้าที่ทางด้านธุรการหรือการจัดการ ได้แก่ การงานด้านธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ ซึ่งหน้าที่นี้มีผลต่อการสอนของครูทางอ้อมและเกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนไม่มากนัก
5. หน้าที่ทางด้านการบริหารทั่วไป เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องประสานสัมพันธ์ทั้ง 5 ด้าน เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานในโรงเรียน

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2526 : 206) ได้ให้ความเห็นว่าบทบาทที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารการศึกษา ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์
2. เป็นนักปรับปรุง
3. เป็นนักช่วยเหลือ

4. เป็นนักแก้ปัญหา
5. เป็นผู้นำศรัทธาและได้รับการยอมรับนับถือ
6. เป็นนักพูดที่มีประสิทธิภาพ
7. เป็นที่นิยมในการคบหาสมาคม
8. เป็นผู้มีท่าทาง กิริยาอาการและบุคลิกภาพที่ดี

สนอง ศิริกุลวัฒนา (2530 : 174 – 175) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ประกอบด้วย

1. บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์
2. บทบาทในฐานะผู้นำ
3. บทบาทในด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน
4. บทบาทในการคัดเลือกและใช้ประโยชน์จากบุคลากร
5. บทบาทในการสร้างขวัญแก่ครู
6. บทบาทในการพัฒนาบุคลากร
7. บทบาทในการนิเทศการศึกษา

ธร สุนทรายุทธ (2544 : 97) ได้เสนอว่า ผู้บริหาร เป็นผู้มีอำนาจตามที่ตนได้รับ มอบหมายจากผู้มีอำนาจเหนือขึ้นไป โดยรับผิดชอบในหน่วยงานตามระเบียบแบบแผน มีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้น ได้บัญญัติไว้

กรมวิชาการ (2543 : 12) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ดังนี้

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญว่าจะต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง
2. บริหารและจัดการแบบมีส่วนร่วม
3. สร้างขวัญและกำลังใจ
4. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น
5. สนับสนุนด้วยงบประมาณ ขานพาหนะ และอำนวยความสะดวกทุกด้าน
6. สร้างเครือข่ายกับ โรงเรียนและสถาบันผลิตครูเพื่อการพัฒนาโรงเรียน
7. ประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ และสถาบันผลิตครูในท้องถิ่นเพื่อร่วมกัน

วางแผนในการพัฒนาบุคลากร และโรงเรียน

สุวรรณ สุภาพงษ์ (2544 : 63) ได้ระบุบทบาทของผู้บริหารว่าควรมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
2. มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการบริหารงาน

3. มีจิตสำนึกในความมุ่งมั่น
4. ใจกว้าง เปิดโอกาสให้ครูมีเสรีในการคิด
5. ปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา
6. มีศักยภาพในการจัดระบบบริหารของโรงเรียน โดยนำระบบคุณธรรมมาใช้มุ่งพัฒนาโดยองค์รวม
7. สร้างขวัญกำลังใจให้ครูมีกำลังใจที่จะเป็นครูดี ครูเด่น และครูที่ปรึกษา (Mentor)
8. ตระหนักในการพัฒนาโรงเรียนสู่ระบบคุณภาพ
9. มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเข้าใจหลักสูตรและแนวการจัดการเรียนรู้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538 : 90) กำหนดว่าบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้

1. ศึกษานโยบายการจัดการศึกษาของต้นสังกัดสถานศึกษา
 2. ศึกษาโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา
 3. ชี้แจงให้บุคลากรรับทราบ และเห็นความสำคัญของโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษารวมทั้งสร้างความเข้าใจในแนวการดำเนินงานสถานศึกษา
 4. ร่วมวางแผนการดำเนินงานกับบุคลากรในสถานศึกษา
 5. จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งประกอบด้วยผู้สอนที่เป็นที่ปรึกษาของกลุ่มของผู้เรียน
 6. พิจารณาอนุมัติโครงการของผู้เรียน
 7. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ในสถานศึกษา
 8. นิเทศติดตาม ประเมินผลและเผยแพร่ผลงาน
 9. ให้ขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา
 10. สรุปผลการดำเนินงานต่อต้นสังกัด ตามช่วงเวลาที่กำหนด
- รุจิรี ภู่อาระ และคณะ (2545 : 41 – 43) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา 8 ข้อ ดังนี้

1. การวิเคราะห์นโยบายและสังเคราะห์งาน
 - 1.1 วิเคราะห์นโยบายสู่การปฏิบัติงานในสถานศึกษา

1.2 กำหนดวิธีการและควบคุมการปฏิบัติงาน การสั่งการ การประสานงานและติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานในสถานศึกษา

2. การบริหารงานในสถานศึกษา

2.1 บริหารสถานศึกษาตามระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งของกรม กระทรวง รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล

2.2 บริหารบุคลากรในสถานศึกษา

3. การกำกับดูแลในสถานศึกษา

3.1 กำกับดูแลการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

3.2 กำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและได้มาตรฐาน

3.3 กำกับดูแลนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนด

3.4 กำกับดูแลการจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

3.5 กำกับดูแลการบริหารงบประมาณ และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ

4. การเป็นผู้นำ

4.1 เป็นผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษา

4.2 เป็นผู้นำในการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

4.3 เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานศึกษา

5. การส่งเสริมและสนับสนุน

5.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย

5.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

5.3 ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม

5.4 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการแก่บุคลากรในสถานศึกษา

5.5 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

6. การรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อกรมต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน

7. เสนอแนะข้อคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนางาน ระเบียบข้อปฏิบัติต่อกรมต้นสังกัด

8. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2546 : 95) ได้เสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการเป็นผู้นำ ผู้ริเริ่ม และจัดระบบงาน ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารจะต้อง กระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมคิด ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมตัดสินใจ จัดให้มีการทำงาน เป็นทีมและร่วมกันรับผิดชอบ ประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสร้างความ สัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำด้านการจัดและ ดำเนินงานในหน่วยงาน บทบาทในการคัดเลือกและใช้ประโยชน์จากบุคลากร บทบาทด้าน มนุษย์สัมพันธ์ บทบาทในการสร้างขวัญกำลังใจและพัฒนา ครู บทบาทในการนิเทศการศึกษา การประสานงาน และการรายงานผลเพื่อพัฒนาปรับปรุงงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด

3. บทบาทของผู้บริหารในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

สมชาย เทพแสง (2546 : 14) ได้กล่าวว่า ลักษณะผู้นำนวัตกรรม (Innovation Leadership) มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ (Knowledge Management) และใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีได้ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้ข้อมูลทางสถิติและงานวิจัยมาประกอบในการตัดสินใจ ผู้นำจะต้องใช้ การบริหารที่ยึดความจริงเป็นหลัก โดยไม่ใช่ความรู้สึก (Leading by fact, not leading by feeling) ต้องกล้าพูดความจริงเกี่ยวกับปัญหา ไม่ปิดปัญหา การบริหารแบบปิดฝุ่นไว้ได้พรมต้องหมดไป ผู้นำจะต้องนำปัญหามาวางแผนแก้ไข โดยใช้งานวิจัยเป็นตัวตั้ง การแก้ไขแบบสร้างวิมานในอากาศ คงช่วยอะไรไม่ได้มาก การใช้คำขวัญและคติพจน์ สุภาษิตเป็นเพียงแรงเสริม กระตุ้นให้เกิดความรู้สึก และกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่สามารถบ่งบอกทิศทางในการบริหาร ได้อย่างแม่นยำ แต่สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการ คือ การเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วนตามระยะเวลาที่ เหมาะสมและนำมาวิเคราะห์อย่างชาญฉลาด ด้วยเครื่องมือที่น่าเชื่อถือและเที่ยงตรง เพื่อใช้เป็น ข้อมูลในการพยากรณ์ด้วยอาศัยหลักแห่งความน่าจะเป็น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2546 : 90 – 91) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารใน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการสถานศึกษา มีดังนี้

1. ศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ ในการที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องทำความรู้จักเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ให้ดีเสียก่อนว่าเทคโนโลยีนั้น ๆ เป็น อย่างไรจะนำเข้ามาใช้ในสถานศึกษาเพื่ออะไร จะนำเข้ามาใช้ได้อย่างไร และเมื่อนำมาใช้แล้วจะมี ประโยชน์อย่างไรบ้าง หากไม่ทราบข้อมูลเหล่านี้ ผู้บริหารก็จะไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะ นำเทคโนโลยีนั้นมาใช้หรือไม่ ในการศึกษาหรือทำความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้สามารถทำได้หลาย วิธี เช่น การ ไปดูงานหรือดูตัวอย่างในสถานศึกษาที่ได้มีการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ การพูดคุย

สอบถามกับผู้ที่เคยใช้มาก่อน หรือการเชิญบริษัทที่เป็นตัวแทนจำหน่ายเข้ามาสาธิตหรืออธิบาย การนำไปใช้งานให้ฟัง เป็นต้น

2. ให้การสนับสนุนและส่งเสริม เมื่อผู้บริหารมีความรู้เข้าใจ ถ้าเห็นว่าเป็นเทคโนโลยีที่ดีและเหมาะสมกับการนำมาใช้ในสถานศึกษา บทบาทขั้นต่อมาของผู้บริหาร ก็คือ การส่งเสริมและให้การสนับสนุน โดยจะต้องกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาหรือจัดทำเป็นแผนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการสถานศึกษาขึ้นมาก่อน ต่อมาจะต้องให้การสนับสนุนการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ทั้งด้านงบประมาณและด้านบุคลากร ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณนั้นจะต้องให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ หรืองบประมาณในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น งบประมาณการปรับปรุงอาคารสถานที่ งบประมาณสำหรับ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนการสนับสนุนด้านบุคลากรนั้น ต้องให้การสนับสนุนโดยจัดหาบุคลากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงานมาให้พร้อม ทั้งนี้อาจจะเป็นการจ้างเข้ามาใหม่หรือพัฒนาบุคลากรเดิมที่มีความเหมาะสมก็ได้เมื่อได้นำเทคโนโลยีมาใช้แล้ว ผู้บริหารก็มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้งานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ บางครั้งจะต้องกำหนดเกณฑ์หรือระเบียบการใช้งาน เพื่อให้ใช้งานเป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย เช่น หากไม่มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้งานได้อย่างเพียงพอสำหรับทุกคน ก็อาจต้องมีการกำหนดเวลาในการใช้งานว่าแต่ละคนจะใช้งานได้ครั้งละไม่เกินกี่ชั่วโมง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่น ได้ใช้งานบ้าง เป็นต้น หรือจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้งานคอมพิวเตอร์และเครือข่าย นอกจากนี้ยังต้องการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมต่อการใช้เทคโนโลยีที่จะนำเข้ามาใช้งาน

3. การติดตามและประเมินผล ผู้บริหารจะต้องดูแลให้มีการติดตามและให้มีการประเมินการใช้งาน เพื่อที่จะได้นำผลจากการประเมินมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่นำมาใช้ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการในการใช้งานต่อไป

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการเป็นผู้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยี จะเป็นผู้เริ่มสนับสนุน ให้คำปรึกษา ประสานงานทั้งภายในองค์กรและนอกองค์กร เป็นผู้ประเมินผล การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ส่วนด้านการบริหารจัดการองค์กรจะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้จัดทำข้อมูลสถิติในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

4. บทบาทของผู้บริหารในการเป็นผู้นำการพัฒนางานวิชาการ

สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการหลักสูตร โปรแกรมการเรียนการสอน การร่วมกับสมาคมวิชาชีพ ความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง และมีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา เพื่อให้การบริหาร

งานวิชาการในสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายการบริหารงานวิชาการอย่างลึกซึ้ง ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มีดังนี้ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ และคณะ. 2535 : 17 – 19)

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย
 - 1.1 หลักสูตรสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดอบรม
 - 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 1.3 สื่อการเรียนรู้
 - 1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. การวิจัยในชั้นเรียน
3. การสอนซ่อมเสริม
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. การนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การประกันคุณภาพการศึกษา

จันทราณี สงวนนาม (2545 : 33 - 35) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการได้ ดังนี้

1. ต้องมีใจมุ่งมั่นและเจตนาอย่างแน่วแน่ที่จะเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้วยวิญญูณของการแสวงหาการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพราะการมีความมุ่งมั่นและเจตนาที่แน่วแน่จะก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดีได้
2. ต้องมีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบในงานให้ตรงตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. ควรเปิดโอกาสให้ครูมีการสังเกตการณ์สอนระหว่างเพื่อนครูด้วยกันบ้าง การเปิดโอกาสให้ครูมีการสังเกตการณ์สอนของเพื่อนครูด้วยกัน จะช่วยให้รู้ว่าครูที่ดีควรจะมีบทบาททางวิชาการหรือการสอนอย่างไร และจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับความร่วมมือจากครูด้วยความรู้สึกที่ประทับใจต่อการที่มีผู้มาสังเกตการณ์สอน วิธีการเช่นนี้จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศึกษาได้เป็นอย่างดี
4. ต้องสร้างความคาดหวังไว้ให้แก่ครูทุกคนว่า ผู้บริหารสามารถสอนได้ มิใช่ถนัดแต่การบริหารงานเท่านั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้เวลาในการเยี่ยมชมชั้นเรียนมากเท่าไร ก็จะช่วยให้มีความเชื่อมั่นในการเป็นผู้นำทางวิชาการได้มากขึ้นเท่านั้น และครูก็พอใจที่จะรับข้อเสนอแนะทางวิชาการจากผู้บริหาร

5. ควรสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน วิธีการที่จะรู้ว่าครูสามารถนำบันทึกการสอนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไรนั้น ก็ด้วยการสังเกตการณ์ปฏิบัติของครูในชั้นเรียน แต่ถ้าผู้บริหารไม่สามารถสังเกตการณ์สอนของได้ก็อาจจะดูได้จาก โครงการเรียนของนักเรียน จาก การบ้านที่ครูมอบให้นักเรียนทำ หรือจากการทำข้อทดสอบของนักเรียน

6. จะต้องสื่อสารให้ครูเข้าใจว่า เวลาของผู้บริหารนั้นมีค่า ดังนั้นการประชุมครูจึงควรมีเฉพาะเท่าที่จำเป็น

7. จะต้องใช้เวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพบปะสังสรรค์กับคณะครู ผู้บริหารสถานศึกษาบางคนพบว่า เวลาที่โรงเรียนเลิกแล้ว หรือเวลาช่วงเช้าก่อนครูเข้าห้องเรียน เป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการพบปะสังสรรค์กับคณะครู

8. ควรฝึกฝนทักษะการเป็นตัวของตัวเอง โดยไม่ยอมอยู่ภายใต้อิทธิพลของใคร การพบปะสังสรรค์ไม่ควรทำเพื่อคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ การรู้จักเลือกเฟ้นที่จะไม่ปฏิบัติตามใครคนใดคนหนึ่ง เป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งของผู้บริหาร แต่ก็ควรเลือกใช้บ้างเป็นบางครั้ง ด้วยการพิจารณาอย่างสุ่มรอบคอบ

9. ควรใช้เวลาส่วนหนึ่งในการอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จควรจะทำควบคู่กันกับผลงานของนักวิชาการทั้งหลาย ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและมโนทัศน์ทางวิชาการที่ได้จากการอ่านหนังสือนั้น ได้เป็นอย่างดี

10. ควรปฏิบัติงานด้านทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้มีคุณค่าต่อวิชาชีพ ทักษะที่สำคัญเหล่านี้ ได้แก่ การสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน การนิเทศแบบคลินิก การบริหารเวลา และการเสริมสร้างทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ถึงแม้ว่าทักษะเหล่านี้จะใช้เวลามากในการพัฒนาก็ตาม แต่ทักษะเหล่านี้ก็นับเป็นทักษะที่จะช่วยให้ผู้บริหารพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการ

รูจี้ร์ ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม (2545 : 35) มีความเห็นว่า สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องแสดงบทบาทของผู้นำ 4 ประการ คือ

1. เป็นผู้จัดรูปร่างงาน (An Organizer) ตามโครงสร้างและขนาดของสถานศึกษา โดยมีการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้อื่นร่วมกันปฏิบัติเพื่อให้ภารกิจบรรลุผล

2. เป็นผู้สื่อความหมายที่ดี (Communicator) เนื่องจากผู้บริหารต้องอยู่ท่ามกลางบุคคลทั้งหลาย จึงจำเป็นต้องติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ทั้งโดยเอกสารและวาจา เพื่อให้โรงเรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. ต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา (Educator) ไม่ว่าจะเป็นการบริหารหรือการสอน การร่วมกับสมาคมวิชาชีพ หรือมีความรู้ใหม่ ๆ ทางการศึกษา

4. ต้องเป็นผู้บังคับบัญชา (Administrator) ทางการบริหารและใช้อำนาจหน้าที่ด้วยความเหมาะสม

สรุปได้ว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการตามแนวความคิดของศาสตราจารย์ทรัสต์ตี คือ การนำเอาความรู้ ความสามารถ แนวความคิด เทคนิควิธี ที่มีประสิทธิภาพต่อการศึกษามาใช้ในการบริหารสถานศึกษา การเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพ

กองพัฒนาบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 20) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในการผู้ดำเนินงานทางวิชาการ ผู้บริหารต้องมีบทบาททางผู้นำวิชาการ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และวางแผนงาน โรงเรียน
2. จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานวิชาการ
3. กำกับติดตาม นิเทศงานวิชาการอย่างมีระบบ
4. จัดหาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอตามสภาพของสถานศึกษา
5. จัดให้ครู ผลิต จัดหาสื่อ และนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน
6. จัดให้มีมุมหนังสือห้องสมุดที่เหมาะสมตามสภาพของสถานศึกษา
7. ให้สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามระเบียบว่าด้วยการวัดผล
8. ส่งเสริมและนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา
9. อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น จัดสรรงบประมาณ โครงการด้วยความเหมาะสม
10. ให้คำแนะนำปรึกษาในการดำเนินงานวิชาการทุกด้านจัดให้มีการประเมินผลงานวิชาการทุกระยะ เมื่อพบปัญหาต้องดำเนินการแก้ไข

วิภาภรณ์ ภูวัฒน์กุล (2543 : 34) ได้กำหนดหน้าที่ผู้บริหารการศึกษาในการบริหารวิชาการไว้ 2 ประการ คือ

1. ทำหน้าที่ผู้นำทางการสอนหรือนิเทศการสอน
2. หน้าที่เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร ประมวลผลการเรียน ตารางสอน สื่อการเรียนการสอนและการจัดกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้แล้ว อุทัย ธรรมเดโช ยังได้เน้นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหาร 4 ด้าน คือ

2.1 บทบาทของผู้ฝึกสอน (Coach) ผู้บริหารต้องสามารถทำความเข้าใจและสร้างความเข้าใจกับครูอาจารย์ ให้มีความรู้ความสามารถและรู้จักตนเองอย่างแท้จริง

2.2 บทบาทของผู้ประเมิน (Appraiser) ผู้บริหารมีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู – อาจารย์อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะส่วนที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างแท้จริง

2.3 บทบาทของที่ปรึกษา (Advisor) ผู้บริหารต้องช่วยกระตุ้นความคิดริเริ่ม ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการกำหนดเป้าหมาย (Goals) ของครู - อาจารย์เกี่ยวกับการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

2.4 บทบาทของผู้ช่วยเหลือ (Referral Agent) ผู้บริหารต้องหาทางสนับสนุนให้ครู – อาจารย์ประสบความสำเร็จในการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในสายงานการสอน

วิภากรณ์ ภูวัฒน์กุล (2545 : 34) กล่าวว่า ฟิลลิป ฮอลลิ่งเกอร์ (Phillip Hallinger) นักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้กำหนดในฐานะผู้นำทางการสอน ได้แก่

1. กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน
2. สื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน
3. นิเทศและประเมินผลการสอน
4. ประสานหลักสูตร
5. ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน
6. พิจารณาเวลาในการเรียนการสอน
7. มีส่วนร่วมกับนักเรียนและครู – อาจารย์
8. สร้างหรือกระตุ้นให้เกิดขวัญและกำลังใจในหมู่ครู – อาจารย์

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ คือ การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการวางแผนงานโรงเรียน การจัดบุคลากรเข้าทำการสอน การจัดหาหลักสูตร เอกสารหลักสูตร จัดให้ครูผลิตสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีการวัดผลประเมินผล การศึกษาส่งเสริมและนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงานวิชาการ ให้คำแนะนำปรึกษางานวิชาการ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของสถานศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ทั้งการนำกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยนั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่คุณสอนและผู้บริหารสามารถนำไปปฏิบัติการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของไทย ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยและกำหนดไว้หลายมาตราที่ชี้ให้เห็นว่าการวิจัยเป็นกระบวนการที่ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกที่นำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กล่าวคือ มาตรา 24 (5) ระบุให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถใช้การวิจัยเพื่อการศึกษาเรื่องที่ น่าสนใจและต้องการหาความรู้ใหม่ หรือต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การวิจัยจึงสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการคิด การจัดการ หาเหตุผลในการตอบปัญหาและรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มาตรา 30 ระบุให้ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนนอกจากจัดกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ยังใช้การวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการรู้คำตอบ พัฒนาสิ่งที่ต้องการพัฒนาหรือแก้ปัญหาและศึกษาและพัฒนาในสิ่งที่ เป็นปัญหาหรือต้องการพัฒนาควบคู่กัน ไปอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยให้เป็นกระบวนการเดียวกัน สามารถมองเห็นปัญหา ระบุหรือรู้ปัญหาได้ รู้จักวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูลและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีหลักฐานการได้มาซึ่งข้อค้นพบ มีเหตุผลอธิบายถึงข้อค้นพบ มาตรา 48 ระบุให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจึงต้องวิจัยเชิงประเมินเกี่ยวกับองค์กร / สถานศึกษา เพื่อใช้ผลการวิจัยนั้นประกอบการตัดสินใจ จัดทำนโยบายและแผนตามพันธกิจขององค์กรนั้นต่อไป

การวิจัยจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการที่นำผลมาใช้ในการพัฒนา ขณะเดียวกันผู้บริหารสามารถใช้การวิจัยเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ดำเนินการสร้างภูมิปัญญาและการเรียนรู้ได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้นำการวิจัยมาใช้เป็นกระบวนการควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้และการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

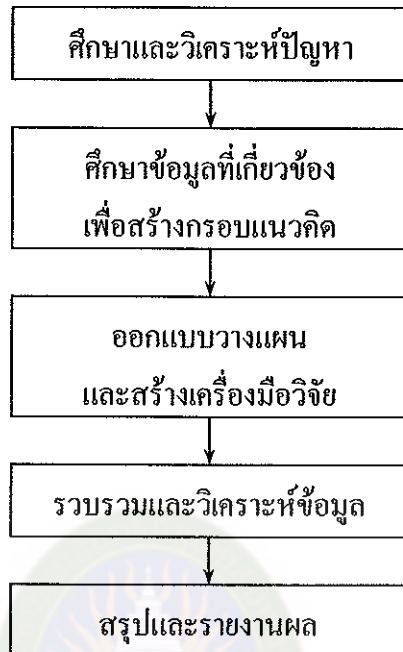
1. การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนทำวิจัยเพื่อใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถวิจัยในเรื่องที่สนใจหรือต้องการหาความรู้หรือต้องการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ได้ ซึ่งกระบวนการวิจัยจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด ฝึกการวางแผน

ฝึกการดำเนินงานและฝึกหาเหตุผลในการตอบปัญหา โดยผสมผสานองค์ความรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

2. การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการ ศึกษา วิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ วางแผนแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพ การเรียนรู้ ด้วยการ ศึกษา วิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนา นวัตกรรม การเรียนรู้ ทดลองใช้นวัตกรรม การเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ ผลการใช้นวัตกรรมนั้น ๆ และ ให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการ ใช้เทคนิค วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จาก การวิเคราะห์ปัญหา สร้างแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา ดำเนินการตามแนวทางที่เลือก และสรุปผลการแก้ไขปัญหานั้นเป็นการฝึกทักษะ ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการจัดการ การเผชิญสถานการณ์จริง และปรับประยุกต์มวลประสบการณ์มาใช้แก้ ปัญหา

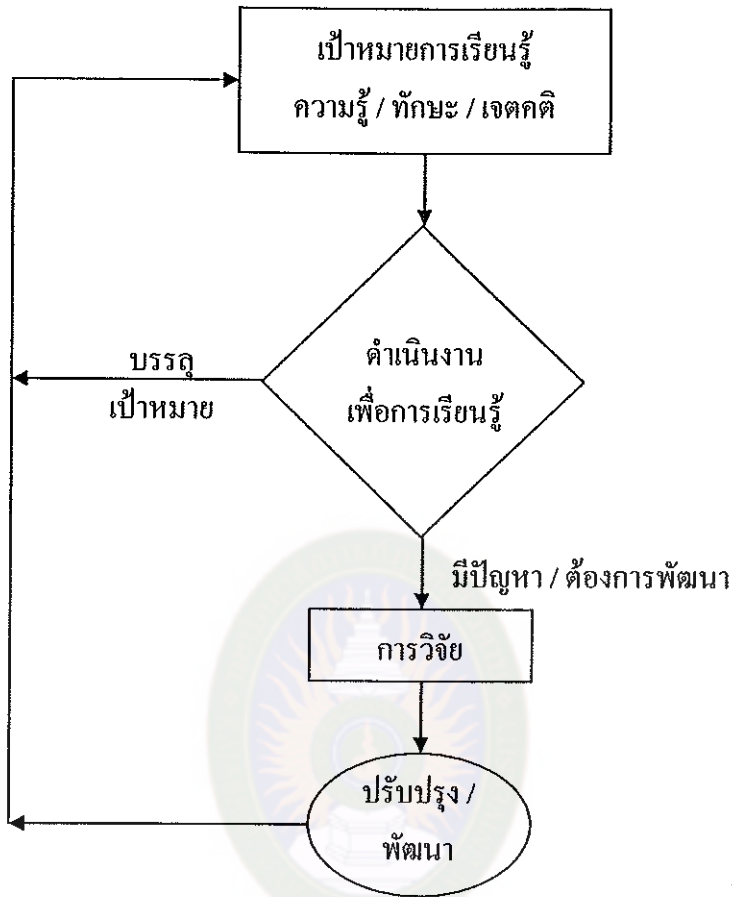
3. การวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มุ่งให้ผู้บริหารทำการวิจัยและนำ ผลการวิจัยมาประกอบการตัดสินใจ รวมทั้งจัดทำนโยบายและวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรที่นำไปสู่คุณภาพการจัดการศึกษา และเป็นแหล่งสร้างเสริมประสบการณ์เรียนรู้ ของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

การวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ เชื่อถือได้ สามารถนำผลการค้นพบมาแก้ไข การเรียนรู้หรือตัดสินใจพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการเชิงระบบ ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าหา ความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งโดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา จนถึงขั้นการสรุปและรายงานผล ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

สำหรับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ส่วนใหญ่จะใช้ขั้นตอนการวิจัย เช่นเดียวกับกระบวนการวิจัยโดยทั่วไปดังกล่าวที่มา แต่ต้องมีการปรับปรุงประยุกต์ให้มุ่งเน้น แก้ไขปัญหาการเรียนรู้หรือการพัฒนาการเรียนรู้เป็นสำคัญ ดังนั้นในขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ ปัญหาจึงต้องเน้นไปที่ผลการพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน คือ ความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ และก่อนที่ผู้สอนจะใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ หรือทำการวิจัยแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และก่อนที่ผู้บริหารจะทำการวิจัยแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำเป็น ต้องทำความเข้าใจองค์ประกอบของการปฏิรูปการเรียนรู้การวิจัย ซึ่งมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กันไป ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 องค์ประกอบการปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ด้วยการ ใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้และการวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวคิดในแต่ละประเด็นดังนี้

1. การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้

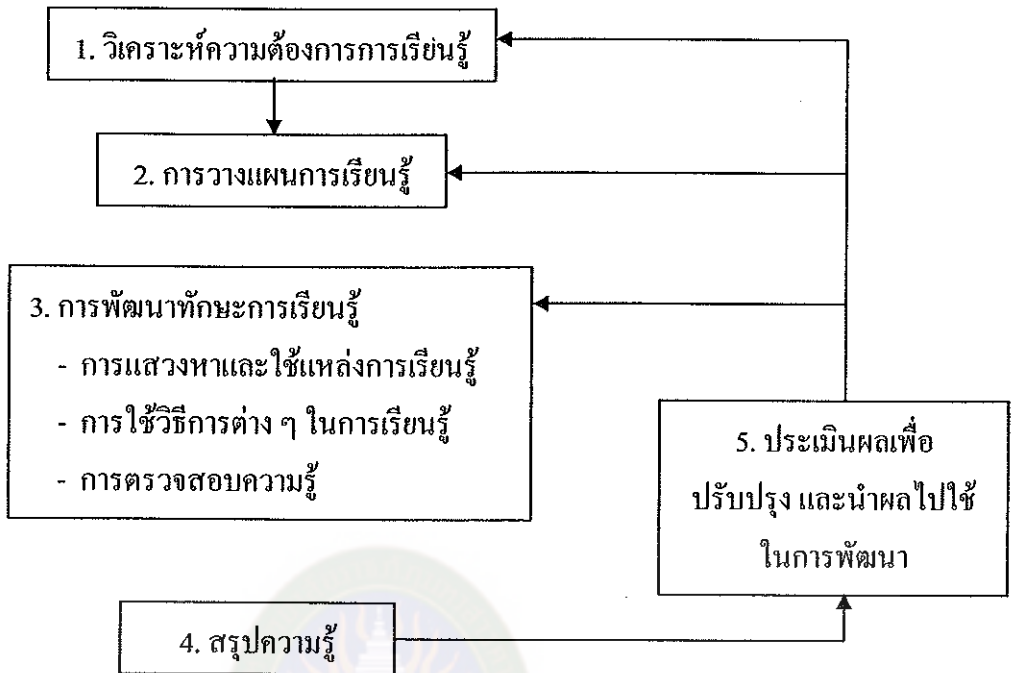
“มนุษย์จะมีชีวิตที่ดี ที่ประเสริฐ ก็จะต้องฝึก ต้องเรียนรู้ ... การเรียนรู้ การฝึกฝน พัฒนานี้เป็นความพิเศษของมนุษย์ มนุษย์ที่ฝึกคนหรือมีการเรียนรู้จึงเปลี่ยนแปลงไป และทำให้โลกเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย...” (พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตโต). 2541 : 79)

จากคำกล่าวของท่านพระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตโต) ข้างต้น เป็นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของมนุษย์จากการเรียนรู้ของมนุษย์จากการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตนเอง จากสื่อและอุปกรณ์ที่มีอยู่ตามแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในครอบครัว

ในสถานศึกษา และในชุมชนที่ผู้เรียนพบในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ ผู้เรียนอาจทำการศึกษาตามลำพัง หรือเป็นกลุ่มก็ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้มีมากมายหลากหลายทฤษฎี ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) ซึ่งเน้นการสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน แนวคิดการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสนามี 3 ระดับ เน้นการรู้แจ้งจากการบอกหรือสอน การรู้จักจากการคิดหาเหตุผล และการรู้แจ้งจากการสร้างความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งด้วยการค้นพบด้วยตนเองและแนวคิดการสร้างความรู้ เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากวิธีการต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์ เดิมจากโครงสร้างทางปัญญา และแรงจูงใจภายในเหล่านี้ เป็นต้น แนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการยอมรับความคิดของผู้เรียนเอง และการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ต้องมีประสิทธิภาพ ควรเกิดจากการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเข้ามาเสริมในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการลองใช้แนวคิดและวิธีการต่าง ๆ ในการเรียนรู้ การทดสอบความรู้ที่ได้รับและการสรุปความรู้ (รวมการนำประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยในการเรียนรู้) เพื่อช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ในตนเองด้านความรู้ เจตคติ และทักษะอันเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีพัฒนาการทางปัญญา ทางอารมณ์ สังคม และทางร่างกาย และช่วยให้เกิดการพัฒนาต่าง ๆ ในโลก การนำกระบวนการวิจัยมาเสริมในการเรียนรู้ดังกล่าวเขียนสรุปได้ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 3 การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้

จากแผนภูมิ เป้าหมายของการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติและทักษะในการเรียนรู้ ซึ่งได้จากการใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องทราบความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง มีการลำดับความสำคัญก่อนหรือหลังตามความจำเป็นและความสำคัญให้ได้เป็นลำดับแรก และกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ได้

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองว่า มีเป้าหมายเรื่องใด มีเวลามากน้อยเพียงใด มีแหล่งเรียนรู้ที่ไหนบ้าง มีวิธีเรียนใดบ้าง ต้องใช้สื่อใดบ้าง และเมื่อมีปัญหาจะสามารถปรึกษาใคร เมื่อได้รับความรู้จะใช้ความรู้นั้นได้อย่างไร ตลอดจนวางแผนไปถึงการนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาบางอย่างไว้

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติในการแสวงหาความรู้ตามที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเรียนรู้ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกข้อความ การสรุปความ ฯลฯ จากการใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ศูนย์วิทยากร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล และสื่อเทคโนโลยี เป็นต้น เมื่อได้รับความรู้แล้วควรมีการตรวจสอบความรู้ได้ เพื่อยืนยันความถูกต้อง และตัดสินใจเลือกความรู้ไปใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสรุปความรู้และนำเสนอความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น รูปภาพ แผนภาพ ฯลฯ และอาจใช้เครื่องมือช่วยในการนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลเพื่อปรับปรุงและนำไปใช้ในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเองในระหว่างการเรียนรู้ทุกขั้นตอนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง รวมถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนางานต่อไป

2. การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้

ในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หัวใจของการปฏิรูปในครั้งนี้ คือ การปฏิรูปผู้สอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการนำความสำเร็จมาสู่การปฏิรูปการศึกษา ความสำคัญของผู้สอนมีมากมาย เป็นผู้รับภาระหนักในการอบรมบ่มนิสัยพลเมืองของชาติ ดังพระบรมราโชวาทที่ปรากฏในงานพระราชพิธีต่าง ๆ ใจความว่า “...งานของผู้สอนนั้นเป็นงานพิเศษที่จะหวังผลตอบแทนเหมือนงานอื่น ๆ ได้โดยยาก ผลตอบแทนที่สำคัญย่อมเป็นผลทางใจ ได้แก่ ความปิติชุ่มชื่นใจ ที่ได้ฝึกสอนคนให้ได้ดี มีความเจริญประการหนึ่ง... โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สอนที่เรียกว่า เป็นผู้สอนสอนเด็ก ๆ การสอนของผู้สอนมีความสำคัญยิ่งกว่าในกลุ่มผู้สอนที่อยู่ในชั้นมหาวิทยาลัยด้วยซ้ำ... เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป ท่านทั้งหลายซึ่งจะออกไปทำหน้าที่ผู้สอน จะต้องยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรม และพยายามถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กให้ดีที่สุดที่จะทำได้ นอกจากนี้ จงวางตนให้สมกับที่เป็นผู้สอนให้นักเรียนมีความเคารพนับถือ และเป็นທີ່เลื่อมใสไว้วางใจของผู้ปกครองนักเรียนได้ด้วย...”

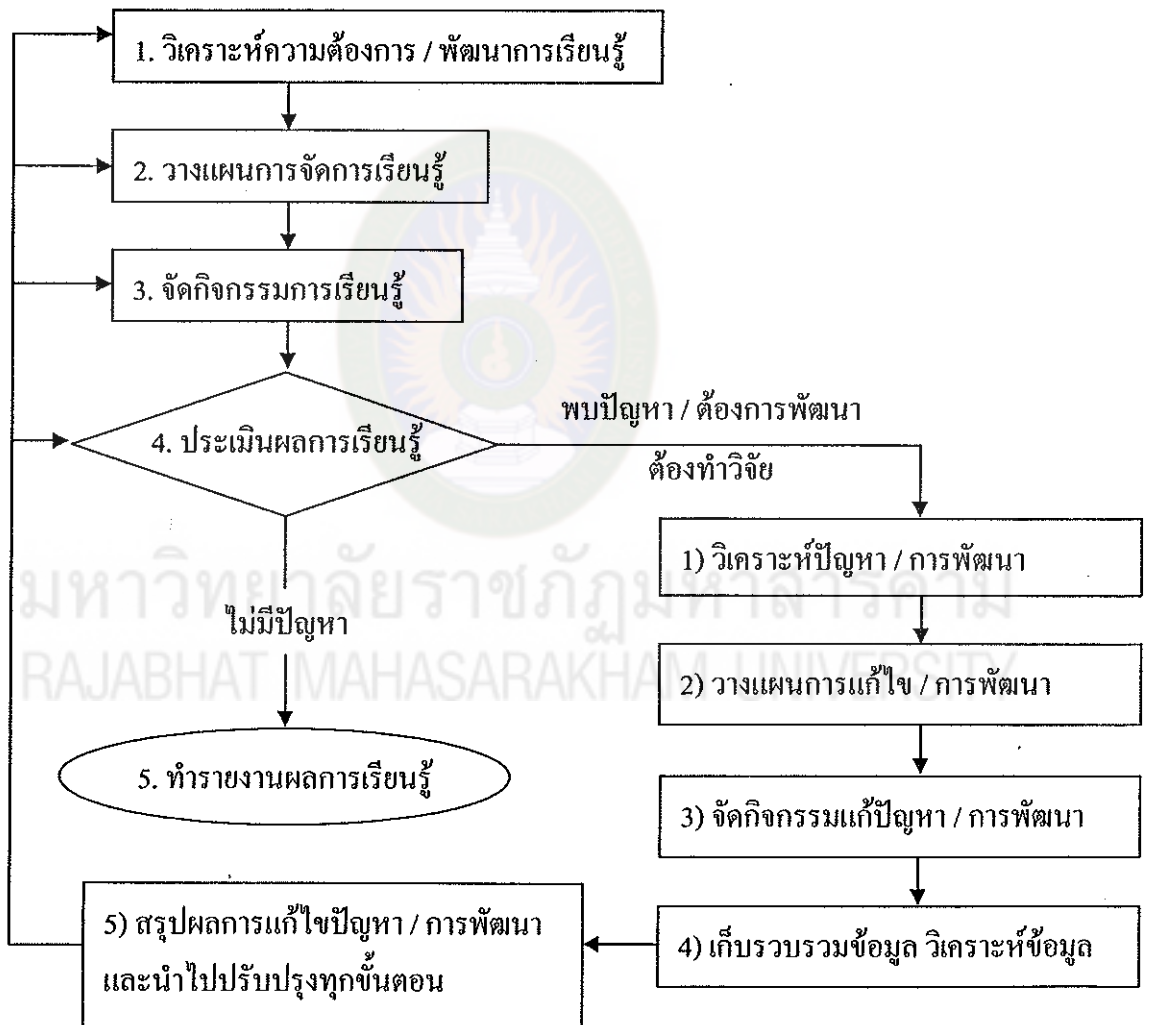
ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขได้นั้น ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ควรมีการแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ใดให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ได้บ้าง กระบวนการที่ว่าเป็นการนำการวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนนั่นเอง ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับข้อสรุปต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เน้นการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่กำหนดให้เป็นภารกิจของผู้สอน 3 ประการ ที่ต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน คือ

ประการแรก จัดกระบวนการเรียนการสอน และใช้งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24 (5))

ประการที่สอง ทำวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (มาตรา 30)

ประการที่สาม นำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน
(มาตรา 30)

ดังนั้น การใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จึงเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็น ในกรณี
ที่ผู้สอนพบว่า กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่กำลังดำเนินการอยู่มีปัญหาหรือมีความจำเป็น
ต้องการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิการใช้วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้
ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 แสดงการใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จากแผนภูมิที่ 4 ในวงจรหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ/พัฒนาการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ขั้นตอน วางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้ และทำรายงานผลการเรียนรู้ เป็นการนำกระบวนการวิจัยเข้ามาใช้ในการดำเนินงานของผู้สอน ในวงจรหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว ถือว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างน้อย 3 ผู้สอนทำการประเมินระหว่างสอนแล้วพบปัญหาเล็กน้อย สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ในช่วงการจัดกิจกรรมขณะนั้น และเมื่อผู้สอนทำการประเมินผลการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4 แล้ว พบว่า ไม่มีปัญหา ผู้เรียนมีพัฒนาการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ขั้นตอน จดมุ่งหมายของกิจกรรม ผู้สอนสามารถจัดทำรายงานผลการเรียนรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อทราบและใช้ประโยชน์ต่อไป

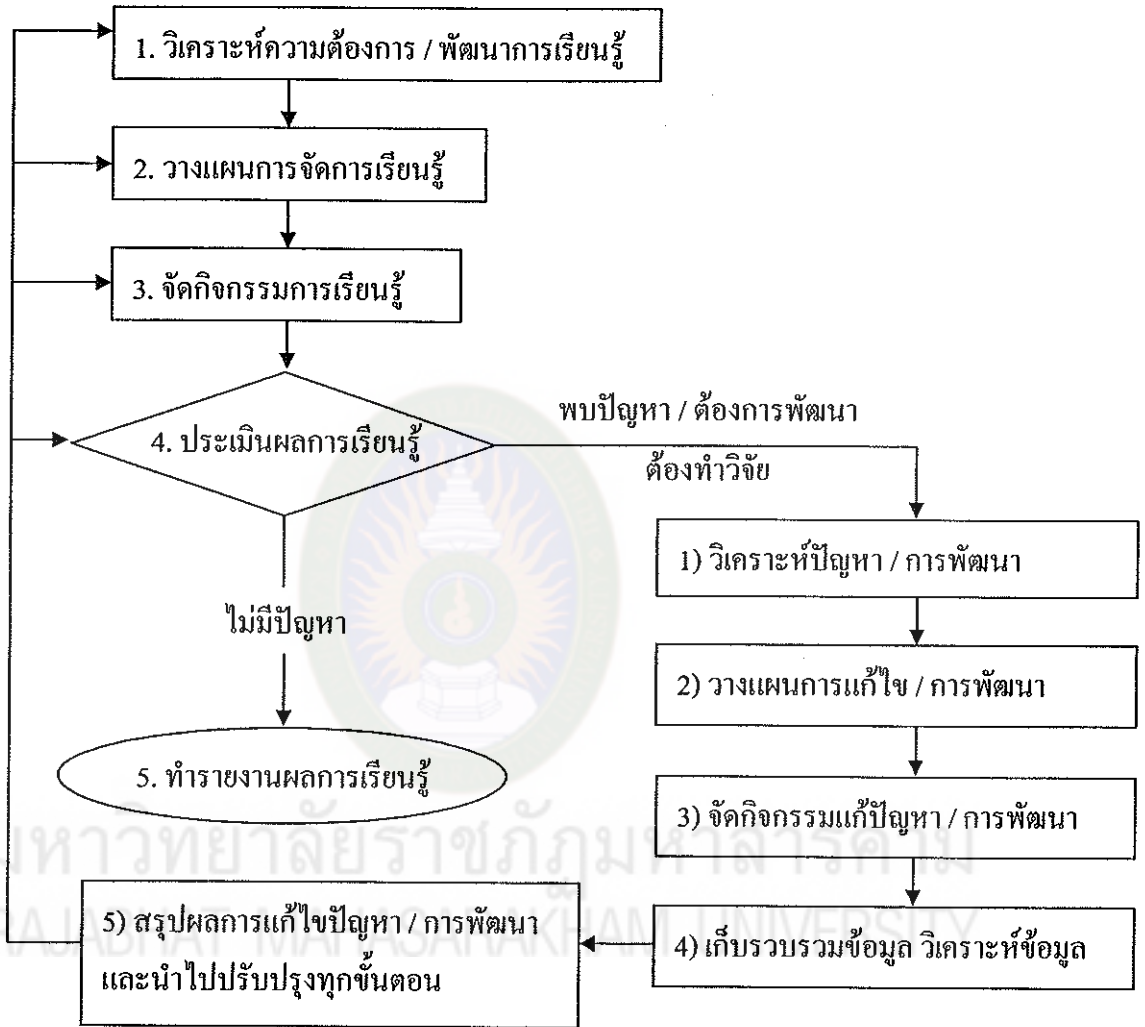
ในกรณีที่ผู้สอนทำการประเมินการเรียนรู้อย่างน้อย 4 แล้วพบปัญหารุนแรงหรือพบว่ามีบางสิ่งที่เป็นต้องพัฒนาที่ไม่อาจทำได้ในทันที ผู้สอนจำเป็นต้องทำการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (ดูขั้นตอนการวิจัยในวงจรร้อย 5 ขั้นตอน) กล่าวคือ ทำกิจกรรมการแก้ปัญหา/พัฒนา เมื่อได้ผลการแก้ปัญหาแล้วผู้สอนต้องกลับไปประเมินผลการเรียนรู้ซ้ำอีกครั้งหนึ่งจนพบว่าไม่มีปัญหาแล้วจึงจะทำรายงานผลการเรียนรู้เสนอแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และเมื่อผู้สอนได้ทำการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อปัญหาที่เกิดขึ้นในวงจรการจัดการเรียนการสอนได้แล้ว ผู้สอนจะต้องนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ขั้นตอน

3. การวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

การปฏิรูปสถานศึกษา เป็นหนึ่งในภารกิจหลักของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการให้ผู้เรียนที่สำเร็จออกมามีคุณภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการจัดการการศึกษาแก่เยาวชนไทยทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางปัญญา อารมณ์ สังคม และทางร่างกาย สามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบภายในของสถานศึกษานั้น ๆ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร และสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้ที่สำคัญที่สุดในการทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี คือ ผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผู้ที่ระดมการมีส่วนร่วมของคนทุกฝ่ายตั้งแต่ชุมชน ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ เพื่อกำหนดทิศทางหรือวิสัยทัศน์ จัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ การนิเทศติดตามผล และการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทราบ กระบวนดังกล่าวถือว่าผู้บริหารได้นำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาในความรับผิดชอบ ดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 แสดงการวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

จากแผนภูมิที่ 5 ผู้บริหารได้ใช้กระบวนการวิจัยมาใช้ในการดำเนินงานบริหาร โรงเรียน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการเพื่อกำหนดทิศทาง / วิสัยทัศน์ การจัดทำแผนโรงเรียน การดูแลปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน การนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงาน และการจัดรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ในกรณีที่ผู้บริหารมีการประเมินผลการดำเนินงานแล้ว พบปัญหารุนแรงหรือพบสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาที่สำคัญ ผู้บริหารต้องทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานดังกล่าวในระหว่างขั้นตอนที่ 4 ของการดำเนินงาน โดยมีขั้นตอนวิจัย 5 ขั้นตอน

คือ การวิเคราะห์ปัญหา / พัฒนา วางแผนแก้ปัญหา / พัฒนา จัดกิจกรรมแก้ปัญหา / พัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการแก้ปัญหา / พัฒนา นำผลการวิจัยไปใช้ แล้วทำการประเมินผล ในขั้นตอนที่ 4 ของการดำเนินงานบริหารอีกครั้งจนพบว่าไม่มีปัญหา จึงจัดทำรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ หรือเป็นข้อมูลในการพัฒนางานต่อไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่ากระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นั้น เป็นงานที่ทำทนายชวนให้คิดอยากลองทำ อยากติดตาม เกิดความกระตือรือร้น ใครรู้ใครเห็น ในบางครั้งต้องใช้เวลา นาน เพราะงานวิจัยเป็นงานที่ละเอียดถี่ถ้วน สิ่งสำคัญคือ เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ เป็นไปตามความแตกต่างของผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละชุมชนนั้น โดยมีขั้นตอนของกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การสำรวจและวิเคราะห์ ปัญหา การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมและเครื่องมือวัด การนำวิธีการ หรือนวัตกรรม ไปใช้และการวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอผล

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 : วางแผนจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การวิเคราะห์เชื่อมโยงมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานและขอบข่ายสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เพื่อกำหนดสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาคตามสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ตลอดจนการวิเคราะห์ นักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ ธรรมชาติของนักเรียน ประสพการณ์ และพื้นฐานความรู้เดิม วิธีการเรียนรู้ (Learning Style) ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูล ที่นำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายของการวางแผนและการออกแบบกิจกรรม เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน และสภาพที่เป็นจริง

ขั้นตอนที่ 2 : จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้มาสู่การปฏิบัติจริง โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะตามเป้าหมายที่ต้องการรวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยครูและนักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ขณะเดียวกันครูประเมินผลการ เรียนรู้และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยวิธีการและแบบวัดต่าง ๆ เช่น การจดบันทึกหลังการสอน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 : ประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ ทักษะ และพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม หรือคุณลักษณะอื่น ๆ ตามที่คาดหวังหรือไม่

อย่างน้อยเพียงใด ผลที่ได้จากการประเมินนี้ส่วนหนึ่งจะได้มาจากการประเมินไป พร้อม ๆ กัน กับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์และตรวจผลงาน การ จัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ของนักเรียน ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง และอีกส่วนเป็น การประเมินสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การที่ครูปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าครูได้นำกระบวนการ วิจัยเข้าสู่การจัดการเรียนรู้แล้ว ขณะเดียวกันข้อมูลที่ครูได้จากขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 หาก พบว่า นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้และ/หรือ มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ย่อมไม่มีครูคนใดที่จะปล่อยให้ เหตุการณ์นั้นผ่านไปโดยไม่ช่วยเหลือ หรือปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการช่วยเหลือดังกล่าวอาจทำได้ ทันทีที่พบหรืออาจต้องใช้การวิจัยช่วยในการแก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทาง ในการแก้ปัญหาคด้วย

ดังนั้นหากครูจะใช้การวิจัยเพื่อช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว ก็สามารถทำได้อีก โดยมี ขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหา กำหนดคนวัดกรรม วางแผนแก้ปัญหา/พัฒนา เป็นขั้นตอนที่ครู กำหนดจุดประสงค์ หรือเป้าหมายของการแก้ปัญหาและพิจารณาวิธีการจัดกิจกรรม ซึ่งรวมถึง การกำหนดเครื่องมือในการวัดผลการเรียนรู้ และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ครูจะนำไปใช้ในการ แก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
2. จัดกิจกรรมแก้ปัญหา/พัฒนา คือ ขั้นตอนที่ครูนำกิจกรรมในแผนที่กำหนดไว้จาก ขั้นตอนที่ 1 มาปฏิบัติ ขณะเดียวกันครูก็จะวัดและประเมินผลการแก้ปัญหาหรือผลการพัฒนา ตลอดจนรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมไปพร้อม ๆ กัน
3. เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล สรุปผลการแก้ปัญหา/พัฒนา เป็นขั้นตอนที่ครูนำ ผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และข้อมูลต่าง ๆ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ มา วิเคราะห์ สรุปผล และรายงานผลต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อครูปฏิบัติจนครบทั้ง 3 ขั้นตอนแล้วพบว่า ปัญหาที่ต้องการแก้ไอนั้นยังไม่บรรลุล ผล ครูต้องดำเนินการหรือปฏิบัติซ้ำโดยย้อนกลับไปสู่ขั้นตอนที่ 1 หรือ 2 อีก แล้วปฏิบัติต่อไปจน สามารถแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้สำเร็จ

ขั้นตอนที่ 4 : จัดทำรายงานผลการเรียนรู้ เป็นการสรุปผลการพัฒนาการเรียนรู้ของ นักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้ตัวครูเอง ผู้บริหาร หรือผู้เกี่ยวข้อง ได้ใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ รายงานที่ดีควรระบุ ข้อค้นพบ หรือวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้ชัดเจน ภาษาที่ใช้ควรอ่านง่าย มีการนำเสนอเป็นลำดับขั้นตอน และนำเสนอข้อค้นพบที่แท้จริง ดังนี้

1. หัวข้อและแนวทางการทำรายงานการจัดการเรียนรู้

1.1 เหตุผลและความสำคัญในการจัดการเรียนรู้

1.2 วัตถุประสงค์

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.4 ผลการพัฒนาการเรียนรู้

2. รูปแบบการรายงาน ครูสามารถรายงานได้หลายวิธีตามสถานการณ์และความเหมาะสม โดยแบ่งวิธีการรายงานได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 ลักษณะ คือ การรายงานในรูปของเอกสาร และการรายงานในรูปแบบอื่น เช่น การรายงานด้วยภาพหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือการรายงานผลในที่ประชุม เป็นต้น อย่างไรก็ตามวิธีการรายงานที่นิยมโดยทั่วไปมักอยู่ในรูปของเอกสาร ซึ่งครูมักพบปัญหาอยู่เสมอในเรื่องของรูปแบบของรายงานและเนื้อหาสาระในรายงาน จึงขอเสนอแนวทางการจัดทำรายงานในรูปของเอกสาร

5. การนำผลการวิจัยไปใช้

กรมวิชาการ (2542 : 10 – 14) กล่าวว่า การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง เพราะครูสามารถใช้ข้อมูลหรือนวัตกรรมใหม่ที่ค้นพบในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ซึ่งจะนำไปใช้ดังกล่าว จะทำให้การวิจัยมีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

1. ความสำคัญของการนำผลการวิจัยไปใช้ การนำผลการวิจัยไปใช้ มีความสำคัญ ดังนี้

1.1 ทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น เพราะครูสามารถใช้นวัตกรรม วิธีการเทคนิคการสอนหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่มีคุณภาพ ผ่านกระบวนการตรวจสอบที่เชื่อถือได้ในการแก้ปัญหาคือการเรียนการสอน

1.2 ทำให้ครูพัฒนางานของตนเองให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น เพราะครูสามารถนำข้อมูลที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยมาใช้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

1.3 ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจนบรรลุศักยภาพสูงสุด เนื่องจากครูสามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคน

1.4 ทำให้ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ใช้ปรับปรุงพัฒนางานบริหารและการจัดการศึกษาทำให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ครูใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อเสนอขอตำแหน่งให้สูงขึ้นได้

1.6 ทำให้มีข้อมูลในการปรับปรุงหรือตัดแปลงงานในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีระบบ

1.7 ทำให้มีแนวทางในการดำเนินงานหรือกำหนดนโยบายของหน่วยงานหรือองค์กร

2. จุดมุ่งหมายในการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ การนำผลการวิจัยไปใช้ มีจุดมุ่งหมายดังนี้

2.1 เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน

2.2 เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานเฉพาะด้าน

2.4 เพื่อใช้ประเมินผล และพัฒนาการปฏิบัติงานของครูหรือหน่วยงาน

3. แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ การนำผลการวิจัยไปใช้

3.1 นำไปใช้ในปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่

3.1.1 ผู้บริหารนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่

1) ใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร

2) ใช้ปรับปรุง ดัดแปลงงานให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างเป็นระบบ เช่น การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เช่น การดำเนินโครงการต่าง ๆ ด้านวิชาการ

3.1.2 ครูผู้สอน นำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งได้แก่

1) ใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยตรง เช่น การใช้เทคนิคการสอน ซ้อมเสริมแบบต่าง ๆ ที่ครูคิดค้นขึ้นมาสอน ซ้อมเสริมผู้เรียนที่เรียนช้า ไม่ทันเพื่อน

2) ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น การใช้นิทานที่บ้านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน

3) ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เช่น ครูสอนแบบหน่วยการเรียน โดยการบูรณาการสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรกำหนด

3.2 นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน เมื่อครูได้ข้อค้นพบความรู้ใหม่ ๆ จากการวิจัยแล้ว ควรมีการเผยแพร่ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.2.1 เผยแพร่เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง ค้นคว้า

3.2.2 เผยแพร่แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ที่ลึกซึ้งและมีประโยชน์ต่อไป

3.3 นำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพการวิจัย นอกจากจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาวิชาชีพของครูอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อครูทำวิจัย ทำให้เป็นการเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการของตนเอง ทำให้ครูมีนวัตกรรม สื่อและวิธีการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดมาตรฐานในการเรียนการสอนตามระบบประกันคุณภาพอันสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ.2537 อีกประการหนึ่ง ครูยังสามารถนำผลงานที่เกิดจากการวิจัยไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการตามหลักเกณฑ์การขอเลื่อนระดับหรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูได้อีกด้วย โดยผลงานนั้นควรมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

3.3.1 ผลงานสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่

3.3.2 ผลงานมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด

3.3.3 ผลงานมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ครู และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.4 ผลงานมีรูปแบบการเขียนรายงานที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับ

3.4 การส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้

3.4.1 ครู

1) จัดทำสรุปผลการวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เผยแพร่แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ครูควรนำวิธีการ นวัตกรรมที่ค้นพบจากการวิจัย ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

3) ครูควรแลกเปลี่ยนงานวิจัยของตนกับผู้อื่น เช่น การนำเสนอผลการวิจัยที่ประชุม การเข้าร่วมสัมมนา และเผยแพร่เอกสาร

3.4.2 ผู้บริหาร

1) กระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้การวิจัยเป็นพื้นฐาน

2) ส่งเสริมให้ครูค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น การศึกษาเอกสารทางวิชาการ การสนทนากับผู้รู้ ฯลฯ

3) จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง

4) เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการวิจัยแก่ครู

5) นำผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การนำผลการวิจัยไปใช้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้สอนให้ประสบผลสำเร็จและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพเนื่องจากการวิจัยทำให้ครู สามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ตรงจุด

ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยของผู้บริหาร

การวิจัยถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนไทย และการวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียนถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาในประเทศไทยด้วย ฉะนั้นการทำวิจัยปฏิบัติการจึงมีปัญหามาก ซึ่งเรื่องนี้นักวิจัยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำปัญหาในการทำวิจัยมาเสนอแนะไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 57-64) ได้จัดสัมมนาศึกษานิเทศก์ทั่วประเทศในโครงการการวิจัยและทดลองหารูปแบบหรือแนวทางเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และได้สรุปปัญหาในการดำเนินโครงการวิจัยในหน่วยงานของจังหวัดได้ดังนี้

1. ปัญหาในการเลือกเรื่องที่จะทำการวิจัย ซึ่งมีปัญหาดังนี้
 - 1.1 วิจัยในระดับจังหวัด ไม่สามารถทำวิจัยในรูปแบบที่ต้องการ ได้อย่างอิสระเพราะสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดให้ทำวิจัยเชิงทดลองเท่านั้น
 - 1.2 การเลือกปัญหาในการนำมาทำวิจัยยังวิเคราะห์ไม่ชัดเจน
 - 1.3 การทำวิจัยยังไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์
 - 1.4 เรื่องที่ทำวิจัยมักซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เนื่องจากขาดการแผ่แพร่ผลงานวิจัย
 - 1.5 ผู้วิจัยมักทำการวิจัยในเรื่องที่ตนถนัดเบาะสนใจมากกว่าที่จะทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของชั้นเรียน
 - 1.6 ผู้ร่วมงานมักไม่ให้ความร่วมมือในการเลือกเรื่องที่จะทำวิจัยทำให้ไม่ได้หัวข้อเรื่องที่เป็นปัญหาจริง ๆ
2. ปัญหาในการเขียนโครงการ
 - 2.1 ในระดับจังหวัดขาดแคลนข้อมูลและเอกสารที่ใช้อ้างอิงในกาเขียนโครงการ
 - 2.2 ขาดความรู้ ในการเขียนโครงการ
 - 2.3 หน่วยงานในระดับสูงขึ้นไปไม่มีตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนโครงการ
3. ปัญหาในการวางรูปแบบการวิจัย
 - 3.1 ขาดที่ปรึกษาเนื่องจากในหน่วยงานไม่มีผู้มีความรู้ทางการวิจัย
 - 3.2 ผู้วิจัยขาดความรู้ในการวางรูปแบบการวิจัย

4. ปัญหาในการเลือกสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 ผู้วิจัยขาดความรู้และมั่นใจในการเลือกใช้สถิติให้ถูกต้องและเหมาะสม
 - 4.2 ขาดที่ปรึกษาทางสถิติ
5. ปัญหาในการดำเนินงานวิเคราะห์ข้อมูล
 - 5.1 ในระดับจังหวัดขาดเครื่องมือคิดคำนวณที่มีประสิทธิภาพ
 - 5.2 ขาดกำลังคนและมีเวลาค่อนข้างจำกัด
 - 5.3 ขาดความรู้ในการคิดคำนวณและการใช้เครื่องมือคิดคำนวณ
6. ปัญหาในการเขียนรายงานการวิจัย
 - 6.1 แหล่งค้นคว้าด้านวิชาการในท้องถิ่นมีน้อย ทำให้ขาดเอกสารในการอ้างอิงในการเขียนรายงาน
 - 6.2 บุคลากรผู้ช่วยและเวลาในการเขียนรายงานการวิจัยมีจำกัด
 - 6.3 หน่วยงานในระดับสูงขึ้นไปไม่กำหนดมาตรฐานการเขียนรายงานการวิจัยมาให้
 - 6.4 ขาดความถนัดและประสบการณ์ในการเขียนรายงานการวิจัย
7. ปัญหาการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 7.1 ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุน เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจและความสนใจไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจการวิจัย
 - 7.2 ผู้เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ในหน่วยงานยังขาดความรู้ ความเข้าใจและความสนใจในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 7.3 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการเผยแพร่และการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 7.4 ไม่มีโครงการรองรับในกานำผลการวิจัยไปใช้
 - 7.5 ผู้ใช้ผลการวิจัยไม่มีความมั่นใจ ไปใช้ผิด ๆ
 - 7.6 ผู้ใช้ผลการวิจัยไม่มีความมั่นใจในการนำผลการวิจัยไปใช้
8. ปัญหาด้านความรู้และความสามารถของบุคลากรที่ดำเนินการวิจัย
 - 8.1 บุคลากรในระดับโรงเรียนมีความรู้ด้านการวิจัยน้อย เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมหรือฝึกทักษะทางการวิจัย
 - 8.2 บุคลากรในระดับโรงเรียนและระดับจังหวัดต้องรับผิดชอบงานหลายด้านทำให้มีเวลาน้อยและไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
 - 8.3 จำนวนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านการวิจัยในระดับโรงเรียนมีน้อย
 - 8.4 บุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการทำวิจัยบางขั้นตอนไม่เข้าใจจุดประสงค์ของการวิจัย จึงทำให้การดำเนินการวิจัยไม่เป็นไปตามธรรมชาติ

8.5 ขาดผู้รู้ที่สามารถให้คำปรึกษาในการทำวิจัยแก่ผู้ทำวิจัย

9. ปัญหาด้านงบประมาณที่ใช้ในการวิจัย

9.1 การจัดสรรงบประมาณล่าช้าไม่ทันการณ์

9.2 มีปัญหาการใช้เงินงบประมาณเนื่องจากช่วงปีงบประมาณกับช่วงปีการศึกษาคาบเกี่ยวกัน ทำให้ไม่สามารถใช้เงินได้ช่วงเวลาที่ต้องดำเนินการวิจัยบางขั้นตอน

9.3 งบประมาณที่รับไม่เพียงพอ

9.4 การเบิกจ่ายงบประมาณการทำได้ล่าช้า

10. ปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น

10.1 ขาดบุคลากรช่วยทำงานวิจัย โดยเฉพาะด้านธุรการทำให้ไม่สะดวกและได้ผลงานล่าช้า

10.2 มีโครงการอื่นแทรกซ้อนทำให้การดำเนินการวิจัยล่าช้า

10.3 ขาดแหล่งค้นคว้าด้านวิชาการ ตำราและเอกสารอ้างอิง

10.4 ขาดวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการวิจัย เช่น อุปกรณ์การพิมพ์ ฯลฯ

10.5 บุคลากรอื่น ๆ ไม่สนใจงานวิจัย

10.6 แบบสอบถามการวิจัยตอบไม่ตรงตามความเป็นจริง

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2541 : 86) ได้เสนอแนะปัญหาในการทำวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกปัญหาในการทำวิจัย โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอน ส่วนมากจะเลือกปัญหาโดยคำนึงถึงความสนใจของตนเองเท่านั้น

2. การวิจัยส่วนมากไม่สามารถควบคุมตัวแปรได้ ผลการวิจัยจึงอาจจะมีผลของตัวแปรแทรกซ้อนทำให้ไม่น่าเชื่อถือ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยยังเป็นตัวแปรที่ไม่มีความสำคัญ

4. การเก็บข้อมูลยังนิยมใช้เฉพาะแบบสอบถาม ซึ่งอาจจะทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในช่วงระยะเวลาเดียวไม่มีการติดตามศึกษาเป็นระยะต่อเนื่องพอสมควร ซึ่งจะเป็นการจำกัดตัวแปรด้านเวลาและอาจจะทำให้ผลการวิจัยไม่น่าเชื่อถือ

6. การวิเคราะห์ข้อมูลยังทำไม่ลึกซึ้งและบางครั้งผู้วิจัยไม่ตระหนักถึงรูปแบบของการวิจัยจึงใช้สถิติวิเคราะห์ผิด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เครื่องจักรกลในการวิเคราะห์ข้อมูล

7. การเขียนรายงานการวิจัยยังไม่สามารถสื่อความได้ ภาษาที่ใช้ในการวิจัยยังเป็นภาษาสถิติ

ปราณี นุ่นน้อย (2540 : 4) ได้สรุปข้อบกพร่องของผลงานวิชาการประเภทวิจัยไว้ดังนี้

1. เกี่ยวกับหัวข้อการวิจัยแบบการกำหนดปัญหา พบว่างานวิจัยไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่และการกำหนดตำแหน่ง ก.ค. กำหนดจุดประสงค์การวิจัยกว้างมากและเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษา และงานในหน้าที่น้อยไม่อาจนำไปใช้ปฏิบัติได้ ขาดภูมิหลังของปัญหาและผู้วิจัยไม่สามารถเสนอปัญหาให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของปัญหาให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของปัญหา
2. เกี่ยวกับการออกแบบการวิจัย พบว่าการออกแบบงานวิจัยไม่เหมาะสมทำให้ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายการวิจัยที่ตั้งไว้ ขาดองค์ประกอบที่สำคัญของการวิจัยและไม่มีควมใหม่หรือขาดความคิดสร้างสรรค์
3. เกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าไม่มีเอกสารเบะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือถ้ามีก็ไม่สัมพันธ์กับงานวิจัยเรื่องนั้น ๆ ไม่มีข้อสรุป ไม่มีวิจารณ์ ไม่ขยายต่อหรือไม่มีควมใหม่หรือขาดความคิดของผู้วิจัย
4. เกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน พบว่าการตั้งสมมติฐานไม่ถูกต้องหรือขาดเหตุผลประกอบ
5. เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล พบว่าการเลือกกลุ่มตัวอย่างไม่เหมาะสม ถ้าเอียงใช้เครื่องมือไม่เหมาะสม ไม่รายงานคุณภาพเครื่องมือ
6. เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าใช้สถิติไม่ถูกต้องทำให้ไม่น่าเชื่อถือ
7. เกี่ยวกับการสรุปผลการวิจัยและรายงานการวิจัย พบว่าเสนอผลการวิจัยไม่ชัดเจน การอภิปรายผลยังไม่สนับสนุนประเด็นสำคัญ ข้อเสนอแนะมีลักษณะไม่เฉพาะเจาะจงและไม่เป็นผลสืบเนื่องจากการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยขาดความเชื่อมโยงไม่มีการอ้างอิง ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยที่อ้างอิงผิดพลาด

โกสินทร์ วรเศรษฐสิงห์ (2540 : 36-39) ได้สรุปข้อบกพร่องของผลงานวิชาการประเภทงานวิจัยดังนี้

1. เกี่ยวกับความสำคัญและความชัดเจนของปัญหาที่จะศึกษา ดังนี้
 - 1.1 จุดประสงค์ ของการวิจัยกว้างมาก กำหนดจุดประสงค์ 2 ข้อ แต่ทดสอบคำตอบเดียว จุดประสงค์มีประโยชน์น้อย
 - 1.2 งานวิจัยไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่และขอเลื่อนตำแหน่งตามที่กำหนดเกี่ยวกับความครอบคลุม และความเป็นประโยชน์ของวรรณคดีที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1.2.1 ขาดวรรณคดีที่เกี่ยวข้องหรือน้อย
- 1.2.2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องไม่สัมพันธ์กับงานวิจัย
2. เกี่ยวกับการออกแบบงานวิจัย ดังนี้คือ การออกแบบงานวิจัยไม่เหมาะสมทำให้ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัยตั้งไว้
3. เกี่ยวกับความเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร ดังนี้ หากเป็นงานวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ไม่เสนอรายละเอียด วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรและกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างมีน้อยเกินไป
4. เกี่ยวกับคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้
 - 4.1 ขาดการเสนอผลการทดลองใช้ ปรึกษาความเชื่อมั่น การวิเคราะห์หรือการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
 - 4.2 เครื่องมือไม่เหมาะสม ยาวเกินไป คำสั่งไม่ชัดเจน ไม่เสนอเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. เกี่ยวกับความถูกต้องเหมาะสมของการใช้สถิติวิเคราะห์และการเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้
 - 5.1 การใช้สถิติไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมกับข้อมูล
 - 5.2 ไม่เสนอวิธีการวิเคราะห์ว่าใช้การวิเคราะห์อย่างไร
 - 5.3 การใช้สูตรทางสถิติ มีการพิมพ์และคำนวณผิดพลาดหลายแห่ง
6. เกี่ยวกับการสรุปและอภิปรายผล ดังนี้
 - 6.1 ไม่มีการสรุปผลการวิจัย
 - 6.2 การอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลสั้นมากและเสนอรวมกัน โดยไม่แยกเป็นเรื่อง สรุปและอภิปรายผลนอกเหนือไปจากข้อมูล
 - 6.3 ข้อเสนอแนะกว้างเกินไปไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้
7. เกี่ยวกับประโยชน์ทางวิชาการของงานวิจัย ดังนี้
 - 7.1 งานวิจัยเป็นการสำรวจปัญหาพื้นฐานทั่วไป ไม่มุ่งพัฒนาหรือแก้ปัญหาการเรียนการสอน เป็นผลงานวิจัยที่ผู้ที่มีผู้อื่นทำไว้มากแล้ว
 - 7.2 เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการน้อย
8. เกี่ยวกับประโยชน์ในทางปฏิบัติของงานวิจัย ดังนี้
 - 8.1 งานวิจัยมีลักษณะเป็นกาสรุปปัญหาทิ้งไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติได้
 - 8.2 งานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษาและงานในหน้าที่น้อย

9. เกี่ยวกับ โครงสร้างและความเป็นมาตรฐานของรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัย
ดังนี้

9.1 การเขียนรูปแบบรายงานการวิจัยไม่ถูกต้องและองค์ประกอบของงานไม่
ครบถ้วน

9.2 การเขียนเชิงอรรถและบรรณานุกรมไม่แน่นอน ไม่ถูกต้องและไม่มีการอ้างอิง
การพิสูจน์อักษรผิดพลาดมาก การพิมพ์และการลำดับหัวข้อในการพิมพ์ขาดความประณีตและไม่
เป็นระบบเดียวกัน

ลัดดา กองคำ (2541 : 98-99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการวิจัยปฏิบัติการเพื่อ
พัฒนาการเรียนการสอนใน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัด
ขอนแก่น ได้สรุปปัญหาการวิจัยปฏิบัติการ ดังนี้

1. ภาพรวม โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มี
ปัญหาการวิจัยปฏิบัติการในระดับปานกลางทุกด้าน 4 ด้าน มีข้อสังเกตว่าด้านที่มีปัญหามาก 2
อันดับแรก ได้แก่ ปัญหาการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ และปัญหาวัสดุอุปกรณ์และอุปกรณ์และ
แหล่งข้อมูลในการวิจัยปฏิบัติการ

2. ด้านการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ ปัญหาการนำผลการวิจัยปฏิบัติการมาใช้
พัฒนาการเรียนการสอน ปัญหาการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนทำวิจัยปฏิบัติการ ปัญหาการ
นำผลการวิจัยปฏิบัติการ ปัญหาการนำผลการวิจัยปฏิบัติการเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อน
ตำแหน่งให้สูงขึ้น

3. ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ ปัญหาความสนใจในการทำ
วิจัยปฏิบัติการ ปัญหาความรู้ความเข้าใจในการวิจัยปฏิบัติการ ปัญหาการพัฒนาการเรียนการ
สอนโดยการทำวิจัย

4. ด้านงบประมาณการทำวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ การขอประมาณเพื่อการทำวิจัย
ปฏิบัติการ ความพร้อมในด้านเงินทุนของผู้ทำวิจัยปฏิบัติการ

5. ด้านวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูลการวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ ปัญหาผู้เชี่ยวชาญและผู้
ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยปฏิบัติการทั้งในและนอกโรงเรียน ปัญหาการจัดระบบ
ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวิจัยปฏิบัติการ ปัญหาตำรา เอกสาร วารสารการวิจัยปฏิบัติการ

วีระพล ฉลาดเข้ม (2544 : 69) ศึกษาเรื่องการวิจัยปฏิบัติการของครูประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ได้สรุปปัญหาการวิจัยปฏิบัติการของครู
ประถมศึกษา ดังนี้

1. ด้านผู้วิจัย พบว่าโดยภาพรวมมีปัญหาคืออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาคืออยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้นความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษามีปัญหาคืออยู่ในระดับมาก

2. ด้านการสนับสนุนการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาคืออยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีปัญหาคืออยู่ในระดับมากได้แก่ แหล่งค้นคว้างานวิจัย งบประมาณสนับสนุนการวิจัย วัสดุอุปกรณ์ในการทำวิจัย ผู้ให้คำปรึกษางานวิจัยการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

พิมพันธ์ เตะตะคุปต์ (2544 : 144) กล่าวถึงข้อจำกัดของการทำวิจัยปฏิบัติการไว้ ดังนี้

1. การทำวิจัยปฏิบัติการนั้นไม่ควรทำวิจัยคนเดียว แต่ควรแสดงความร่วมมือจากคณะครูในโรงเรียน ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน หรือเป็นการวิจัยทั้งโรงเรียน

2. การวิจัยปฏิบัติการ เป็นการวิจัยปฏิบัติการเพื่อนำผลไปใช้ ดังนั้นจึงต้องทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องหรือสม่ำเสมอ คือ เป็นกระบวนการที่ควรทำอย่างไม่สิ้นสุด เพราะเป็นการพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งพัฒนาตัวครูเองไปตลอด

3. การวิจัยปฏิบัติการเป็นการศึกษากลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียนที่ครูรับผิดชอบในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนนั้น จึงไม่สามารถอ้างอิงไปยังประชากรเป้าหมายอื่น แต่อย่างไรก็ตามครูนักวิจัยก็สามารถที่จะพัฒนาเป็นความรู้ที่สามารถอ้างอิงได้ต่อไป

ครุรักษ์ ภิมมัยรักษ์ (2544 : 8) กล่าวว่า แม้ว่าการวิจัยปฏิบัติการจะมีประโยชน์ แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการ ดังนี้

1. ครูที่ขาดความรู้และทักษะพื้นฐานทางการวิจัย และอยู่ห่างไกลแหล่งความรู้ หรือขาดผู้รู้ที่สามารถแนะนำได้ จะประสบปัญหาในการวิจัยปฏิบัติการ

2. การบริหารจัดการด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียน อาจเป็นพันธุนาการที่ทำให้ครูไม่สามารถทำวิจัยปฏิบัติการได้

3. การวิจัยปฏิบัติการเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งพลังกายและพลังใจทุ่มเทอย่างเต็มที่ รวมทั้งยังต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ร่วมงานและผู้บริหาร โรงเรียนอีกด้วย

4. การวิจัยปฏิบัติการมีขอบเขตจำกัดเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีจำนวนน้อย ทำให้คำตอบที่ได้จากการวิจัยไม่สามารถอ้างอิงเป็นสากลได้

5. เนื่องจากครูมีภาระงานในแต่ละวันเป็นอันมาก ทั้งการเรียนการสอนและงานโครงการอื่น ๆ ทำให้เหลือเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลน้อย

6. ครูอาจคิดว่าการวิจัยเป็นบทบาทของนักวิชาการที่ต้องมีความรู้ในการวิจัยโดยตรง มีประสบการณ์ หรือมีการศึกษาสูง จึงละเลยต่อการวิจัยปฏิบัติการ

7. การวิจัยปฏิบัติการเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลาในการรอคอยคำตอบด้วยความอดทน ดังนั้นครูที่ใจร้อนต้องการคำตอบเร็ว หรือใจเร็วด่วนสรุป ก็จะทำไม่ได้ หรือได้คำตอบที่ผิดพลาด

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม (2544 : 34) กล่าวว่า ปัจจุบัน ครูสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระจือหรือร้นในการทำวิจัยปฏิบัติการเป็นอันมาก แต่ปัญหาในการวิจัยของครูพอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาในเรื่องการไม่มีเวลา เพราะครูใช้เวลาทำงานสอนเป็นสำคัญ จึงไม่มีเวลาเพียงพอกับงานวิจัย ฉะนั้นครูต้องบริหารเวลาให้ดีและต้องทำงานอย่างเป็นระบบ ใช้เวลาว่าง เช่น ช่วงปิดภาคเรียนครูต้องวิเคราะห์วางแผน เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือให้พร้อม และเมื่อเปิดภาคเรียนครูจะได้เริ่มทำแผนการวิจัยตลอดภาคเรียน แล้วใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียนอีก 2 – 3 สัปดาห์เป็นอย่างน้อย สำหรับวิเคราะห์สรุปผลและผลิตงาน

2. ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะเรื่องสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ปัญหาเรื่องการผลิตและรายงานผลการวิจัยที่ต้องนำเสนอปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการ

อุทุมพร จามรมาน (2537 : 19) กล่าวว่า นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการที่ให้ครูรู้จักการแสวงหาข้อมูลที่เชื่อถือได้ และเป็นระบบด้วยการทำวิจัยปฏิบัติการ เพื่อนำมาแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน และการสอนของครู แต่สภาพการปฏิบัติกลับส่งผลตรงกันข้าม กล่าวคือ ครูที่ต้องการเลื่อนตำแหน่ง ต่างพยายามหาทางที่จะทำรายงานออกมา เพื่อให้ตนเองได้รับตำแหน่ง โดยไม่ได้มุ่งที่จะนำผลงานดังกล่าวกลับไปสู่ชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูจึงทั้งนักเรียน เกิดการแสวงหาตำแหน่ง เกิดปัญหาการบริหารงานในโรงเรียน เกิดผลกระทบต่อนักเรียนและวงการศึกษ และไม่เป็นการพัฒนาการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู เป็นต้น

จากที่นักการศึกษากล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการ สรุปได้ตรงกับคำกล่าวของ มนัส ไชยศักดิ์ (2544 : 54) ดังต่อไปนี้คือ

1. ครูไม่มีความรู้เรื่องการทำวิจัยปฏิบัติการ
2. ครูไม่เห็นคุณค่าของการทำวิจัยปฏิบัติการ
3. ครูเห็นว่าในการทำวิจัยปฏิบัติการเป็นเรื่องยาก
4. ขาดผู้ให้คำแนะนำในการทำวิจัยปฏิบัติการ
5. ขาดเอกสารงานวิจัยให้ครูดูเป็นแบบอย่าง
6. ครูไม่มีเวลาที่จะทำการวิจัยปฏิบัติการ

นอกจากนี้ มนัส ไชยศักดิ์ (2544 : 54) ยังได้เสนอแนวทางในการให้การสนับสนุนครูให้ทำวิจัยชั้นเรียน ดังนี้

1. ปัญหาครูไม่มีความรู้เรื่องวิจัยปฏิบัติการ ควรแก้ปัญหาโดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครู โดยใช้วิทยากรจากศึกษานิเทศก์ หรืออาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา
2. ปัญหาครูไม่เห็นคุณค่าของการวิจัยปฏิบัติการ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่แก้ไขยากพอสมควรที่ทำให้ครูทุกคนในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ แต่ผลจากการที่ครู ได้ฟังคำแนะนำจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเรื่องการวิจัยปฏิบัติการ ร่วมกับการชี้แจงเหตุผลของผู้บริหารโรงเรียนก็จะทำให้ครูเห็นคุณค่าของการวิจัยปฏิบัติการมากขึ้น และนอกจากนี้ผู้บริหารควรชี้แจงให้ครูทราบว่าจะระยะเวลาที่ได้เสียไปกับการวิจัยปฏิบัติการนั้นคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ ไม่ได้เกิดแต่เฉพาะนักเรียนเท่านั้น แต่การทำวิจัยปฏิบัติการยังเป็นการแสดงถึงพัฒนาตนเองในการพัฒนาตนเองเพื่อการทำผลงานทางวิชาการ เพื่อเลื่อนตำแหน่ง เพื่อให้ได้รับการยกย่องเป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ และครูแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการแก่ตัวผู้ทำวิจัยปฏิบัติการเอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้ครู ได้เห็นคุณค่าของการทำวิจัยปฏิบัติการ
3. ปัญหาครูเห็นว่าการศึกษาวิจัยปฏิบัติการเป็นเรื่องยาก ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพราะครูส่วนใหญ่ไม่เคยทำวิจัยปฏิบัติการมาก่อน และที่สำคัญครูไม่เคยเห็นแบบอย่างรายงานการวิจัยปฏิบัติการและคิดว่ายังเป็นเรื่องใหม่ ยากที่จะทำการศึกษาเข้าใจส่วนนี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องทำความเข้าใจกับครูถึงการทำให้กำลังใจ ให้แง่คิดว่าการทำวิจัยปฏิบัติการเป็นเรื่อง ไม่ยาก แต่ต่างใช้เวลาสำหรับการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยรายงานการวิจัยที่เขียนเป็นรูปเล่มนั้น ไม่จำเป็นจะต้องมีขนาดใหญ่เท่ากับงานวิทยานิพนธ์ เขียนรายงานเพียงไม่กี่หน้าหรือหน้าเดียวก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ซึ่งการชี้แจงเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้จะคลายความกังวลให้กับครูที่คิดจะทำการวิจัยปฏิบัติการได้
4. ปัญหาไม่มีผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาในการทำวิจัยปฏิบัติการ ปัญหานี้เป็นปัญหาหนักสำหรับผู้บริหาร เพราะ โรงเรียนบางแห่งไม่มีผู้ที่เคยทำวิจัยมาก่อน หรือบางโรงเรียนอาจจะไม่มีผู้ที่จบปริญญาโทเลย แต่ปัญหานี้สามารถแก้ได้ โดยผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องเป็นแกนนำให้ครูได้ทำงานวิจัยเป็นทีม หรือทำงานร่วมกัน แต่ถ้าโรงเรียนแห่งนั้นมีครูซึ่งจบปริญญาโทก็สามารถให้ครูผู้นั้นเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแกนนำในการทำวิจัยปฏิบัติการของครู
5. ปัญหาครูไม่มีเอกสารงานวิจัยเป็นแบบอย่าง ปัญหานี้ผู้บริหารให้คำแนะนำ โดยให้ครูได้มีโอกาสศึกษาตัวอย่างรายงานวิจัยต่าง ๆ จากวารสารต่าง ๆ และจากวิทยานิพนธ์ทางการศึกษา ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ 3 หรืองานการวิจัยทางการศึกษา ฯลฯ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์

และถือเป็นแบบอย่างได้ โดยอาจจะชี้แนะให้ศึกษาวิธีการ ขั้นตอนดำเนินการ และการเขียนรายงาน การวิจัย ฯลฯ แต่ควรชี้แจงให้ครูทราบว่า การเขียนรายงานการวิจัยปฏิบัติการนั้นควรเขียนโดยมี รูปแบบที่รัดกุม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเล่มใหญ่หลายหน้า แต่ถ้าผู้บริหารสามารถจัดการรายงาน การวิจัยปฏิบัติการ ให้ครูได้เห็นรูปแบบที่ชัดเจนก็จะเป็นการดี เพื่อครูจะได้ทำการวิจัยปฏิบัติการ ได้ เร็วขึ้น

6. ปัญหาครูไม่มีเวลาที่จะทำการวิจัยปฏิบัติการ ปัญหานี้ผู้บริหาร โรงเรียนมีส่วนช่วยได้ มากและคงจะขึ้นอยู่กับเทคนิคของแต่ละท่านที่จะจัดเวลาได้ครูได้มีเวลาในการทำวิจัยปฏิบัติการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

บุญมี ปะพะวะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ประถมศึกษา ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หนองบัวลำภู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษาทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ใน ระดับปานกลาง แต่ส่งเสริมให้ครูมีตำแหน่งหน้าที่การงานก้าวหน้า อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดกลาง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่สถานศึกษาขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัย โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในสถานศึกษา มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดและประสบการณ์ใน การบริหารต่างกัน มีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ ที่ระดับ .05

นลินี วารี (2545 : 43- 45) ได้ศึกษาการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนใน โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1. การศึกษาความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาความต้องการในรูปแบบวิธี/รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการวิจัย ในชั้นเรียน พบว่าความต้องการเรียงตามลำดับดังนี้ 1) ศึกษาอบรม 2) การสัมมนาและศึกษา ดูงาน 3) การใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง 4) การเผยแพร่ข่าวสาร 5) การศึกษาต่อ

3. การศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่เสริมสร้างสมรรถภาพ การวิจัยในชั้นเรียน พบว่า

ด้านงบประมาณ ครูต้องการงบประมาณสนับสนุน 1,000-5,000 บาท

ด้านผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการให้คำปรึกษาในการวิจัย ครูผู้สอนต้องการให้มี การตั้งชมรมนักวิจัยในชั้นเรียนและมีผู้เชี่ยวชาญระดับ สปอ./ก

ด้านเวลาในการวิจัยในชั้นเรียน ครูต้องการให้ลดชั่วโมงสอนและภาระอื่นให้น้อยลง

ด้านวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องอำนวยความสะดวกในการวิจัยในชั้นเรียนครูต้องการให้ จัดสรรงบประมาณ และจัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์

ด้านแหล่งค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ ตำรา เอกสารอ้างอิงในการทำการวิจัยในชั้นเรียน ครูต้องการให้มีแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล และรวบรวมผลงานวิจัย หรือผลงานทางวิชาการของครูในระดับ โรงเรียนและระดับอำเภอ และต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์แนะนำแหล่งค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ

ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียนในการทำการวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนต้องการให้ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุน อำนวยความสะดวกให้อย่างจริงจัง การกระจายงานอื่นๆให้เหมาะสมต้องการให้เป็นผู้สามารถให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ครูต้องการให้มีการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติกาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนในระดับอำเภอให้มากขึ้น มีการเผยแพร่งานวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้การวิจัย ในชั้นเรียนไปแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง และต้องการให้ครูแกนนำเป็นเครือข่าย ในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ประสิทธิ์ ตักดีคำดวง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการพัฒนา การวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับ มาก 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาและด้านวิธีการพัฒนา ส่วนด้านระยะเวลาในการพัฒนามีความต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและขนาดโรงเรียนต่อความต้องการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน

3. ครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ด้านเนื้อหา ควรจัดให้ความรู้ในเรื่องเทคนิคการอ่านรายงานวิจัยแนวทาง การนำผลการวิจัยมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนและความต้องการของเด็ก

ด้านวิธีการพัฒนาควรจัดให้มีการจัดงบประมาณสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน จัดให้มีแหล่งค้นคว้างานวิจัยในชั้นเรียน และจัดทำคู่มือการวิจัยในชั้นเรียน

ด้านระยะเวลาในการพัฒนา ควรจัดให้มีการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมก่อนเปิดภาคเรียนหรือต้นปีการศึกษา และระยะเวลาในการอบรมควรอยู่ในช่วง 3-5 วัน

กอบกุล จงกลณี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมี 4 ด้าน คือด้านครุขาดเทคนิคการวิจัย ด้านครุขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านครุขาดปัจจัยเอื้อต่อการทำวิจัย และด้านขาดการเผยแพร่ผลงานวิจัย

แนวทางการพัฒนาการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียนเพื่อใช้แก้ปัญหาทั้ง 4 ด้าน มีด้วยกัน 129 ข้อ บางข้อนำไปแก้ปัญหาได้มากกว่า 1 ด้าน ในด้านครุขาดความรู้เรื่องเทคนิคการวิจัย ด้านครุขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านครุขาดปัจจัยเอื้อต่อการทำวิจัยมีแนวทางที่นำไปแก้ปัญหาร่วมกันดังนี้ จัดอบรมสัมมนา จัดหาเอกสาร จัดหาที่ปรึกษาให้คำแนะนำ จัดเวทีเสนอผลงาน จัดให้มีแหล่งข้อมูล จัดเผยแพร่ผลงานวิจัย จัดหาอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวก จัดหาทุนการทำวิจัย จัดเครือข่ายการทำวิจัย นำผลงาน วิจัยไปพิจารณาความดีความชอบ ติดตามประเมินผล การทำงานอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจทั้งรูปธรรมและนามธรรมและจัดบรรยากาศที่ทำงานให้เป็นบรรยากาศทางวิชาการในการแก้ปัญหา ของผู้มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและสั่งการและปฏิบัติงานได้แก่ กำหนดนโยบายให้สอดคล้อง กับแผนพัฒนาประเทศ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสอดคล้อง มีมาตรการในการติดตามผลงานตามนโยบายและข้อปฏิบัติต่างๆที่กำหนดขึ้นในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารและ ครูปฏิบัติหน้าที่การสอน มีแนวทางการพัฒนา คือมีจรรยาบรรณต่องานที่รับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง รักในการพัฒนาการในหน้าที่ ขวนขวายหาความรู้ให้สอดคล้องกับยุคข้อมูลข่าวสาร มีจรรยาบรรณนักวิจัย ในด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย พบว่า ควรเผยแพร่ในรูปของการจัดประชุมสัมมนา จัดเวทีเสนอผลงานวิจัย จัดในรูปของเอกสารเพื่อทำการเผยแพร่ในแหล่งข้อมูลต่างๆ และให้สื่อมวลชนมีส่วนช่วย ในการเผยแพร่ในรูปของการนำเสนอทั้งทางโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์

ต่างๆ อันจะเป็นตัวกระตุ้นให้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักรู้และเกิดความสนใจ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่าควรมีการพัฒนาทั้งระบบ หรือองค์รวม (Holistic Development) จึงจะทำให้ครูเกิดความสนใจที่จะทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนด้วยใจอย่างแท้จริง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

สมหวัง หงษ์ทอง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรในการทำวิจัยชั้นเรียนโรงเรียนบ้านโนนสว่างกิ่งอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยของการวิจัยในชั้นเรียน และเสนอแนวทางการพัฒนาอันดับแรกคือความต้องการให้จัดอบรมและติดตามผลโดยจัดเป็นกลุ่มปฏิบัติการย่อยในโรงเรียนก่อน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการในการทำการวิจัยในชั้นเรียน จึงได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรในการทำวิจัยในชั้นเรียนตามกระบวนการ การศึกษาค้นคว้าวงรอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมายสามารถเสนอชื่อเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ทุกคน มีความรู้ความเข้าใจตามขั้นตอนกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับดี การปฏิบัติกิจกรรม การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูแต่ละคนอยู่ในระดับปานกลาง การสร้างนวัตกรรมในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการแก้ปัญหาการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง การนำนวัตกรรมที่ได้จากการทำวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการแก้ปัญหายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร การสรุปและรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนเหมาะสมในระดับปานกลาง และคณะครูให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมงานและวิจัยอยู่ในระดับดี

การพัฒนาตามกระบวนการรอบที่ 2 ใช้วิธีการอบรมและฝึกปฏิบัติการทำวิจัยในชั้นเรียนแบบเข้ม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดทำรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบสอนได้คนละ 1 เรื่อง และมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับดี การปฏิบัติกิจกรรมทำวิจัยในชั้นเรียนของครูแต่ละคนอยู่ในระดับปานกลาง การสร้างนวัตกรรมในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการแก้ปัญหาการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง การนำนวัตกรรมที่ได้จากการทำวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการแก้ปัญหายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ จำนวน 2 ราย การสรุปและรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนเหมาะสม ในระดับดี และคณะครูให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมงานการวิจัยอยู่ในระดับดี กลุ่มเป้าหมายการทำวิจัยในชั้นเรียนได้สำเร็จ 3 ราย กำลังจัดทำรายงานวิจัย 5 ราย และอยู่ระหว่างการดำเนินการ 2 ราย ผลการจัดทำ การวิจัย ในชั้นเรียนช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนดีขึ้น

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ชี้ว่าการพัฒนาบุคลากรในการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยวิธี

- 1) การศึกษาเอกสารคู่มือการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2) การฝึกอบรมการพัฒนาบุคลากรในการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 3) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน และ
- 4) การฝึกปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียน

ทำให้บุคลากรครูมีการเปลี่ยนแปลงจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยในชั้นเรียน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน และสามารถปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนได้ และได้แนวทางที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาแก้ปัญหา และเปรียบเทียบผลการพัฒนา ก่อนและหลังนำแนวทางการพัฒนาบุคลากรในการทำวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ ทั้งนี้ต้องนิเทศและติดตามผลการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

วิทยา แสงงาม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรครูเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนไร่ใต้ประชาคม อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรครูในโรงเรียนไร่ใต้ประชาคมก่อนการดำเนินการพัฒนาบุคลากรครู ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่สามารถจัดวิจัยในชั้นเรียนได้ เมื่อได้ดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอน การวิจัยปฏิบัติการด้วยการศึกษาเอกสาร การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน แล้วทำให้บุคลากรครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน และสามารถจัดทำวิจัยได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังคงขาดความชัดเจนในเรื่องการพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม

การพัฒนาบุคลากรบรรลุความรู้ ความสามารถของบุคลากรครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน แต่ยังคงต้องได้รับความช่วยเหลือในขั้นการพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมซ้ำ ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้อย่างชัดเจนและสามารถทำได้ด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น

กาญจนา สุภักดิ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาครูเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านเตี้ยวรินชำราบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลของการศึกษาพบว่า สภาพก่อนการพัฒนาครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าขาดความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้ปรึกษากับคณะผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาครู โดยได้ดำเนินการฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนตามขั้นตอนของการวิจัย 4 ขั้นตอน และไปศึกษาดูงานเพื่อให้เข้าใจสภาพที่แท้จริง ปรากฏว่าครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น หลังจากนั้นครูผู้ร่วมศึกษาได้ฝึกทำการวิจัยปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน พบว่าครูสามารถแก้ปัญหานักเรียนได้เป็นบางส่วน พบความเปลี่ยนแปลงของครูไปในทางที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นในการที่จะแก้ปัญหานักเรียนมากขึ้น เพื่อให้ครูได้มีทักษะในการทำวิจัยมากขึ้นจึงได้พัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรที่ 2 ด้วยการวางแผนร่วมกัน และดำเนินการตามขั้นตอนของการ

วิจัย 4 ขั้นตอน ผลการพัฒนาพบว่า ครูปรับยุทธวิธีในการแก้ปัญหา และเลือกใช้นวัตกรรมในการแก้ปัญหา นักเรียนได้เหมาะสมขึ้น แสดงว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งในด้านการวิเคราะห์สภาพปัญหา เลือกใช้นวัตกรรมตลอดจนมีทัศนคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน จากการนิเทศภายในพบว่า ครูยังไม่ได้ทำรายงานการวิจัยที่สมบูรณ์รายงานที่ทำเป็นเพียงรายงานการวิจัยอย่างไม่เป็นทางการ 1-2 หน้า และรายงานด้วยวาจาภายในกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และระหว่างกลุ่มครูในโรงเรียนเพื่อรายงานว่าปัญหาคืออะไร ลงมือแก้อย่างไร ผลเป็นอย่างไร ใช้เวลานานเท่าใด และต่อไปจะดำเนินการอย่างไร ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน และมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถ จัดทำรูปแบบสำหรับพัฒนาครูเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิ์ ใสสอน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ก่อนทำการศึกษาค้นคว้าบุคลากรครูโรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า ไม่มีความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ขั้นตอน การวางแผนแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมแก้ปัญหา การเก็บข้อมูล ภายหลังจากฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตามผล การนำไปปฏิบัติจริงที่ห้องเรียน ดำเนินการ 2 วงจร พบว่าปัจจุบันครูมีความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน ใช้ข้อมูลที่เป็นจริงประกอบในการหาเหตุผลของปัญหาและสรุปความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้อันได้ ครูผู้สอนมีการวางแผนเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาวิธีการแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยวิธีสอนอย่างหลากหลายและสามารถสรุปผลการแก้ปัญหาในลักษณะการเขียนรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบได้ซึ่งเป็นการจุดประกายให้ครูทุกคนในโรงเรียนหาแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อให้การเรียนสอนของตนเอง มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ยังมีปัญหาการพัฒนาบุคลากร ในการวิจัยในชั้นเรียน คือครูมีเวลาน้อย เอกสารความรู้เกี่ยวกับการวิจัยไม่เพียงพอ ขาดประสบการณ์ในการเขียนรายงาน ขาดความชัดเจนในการเขียนรายงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการนำไปปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน ช่วยให้ผู้บุคลากรครูมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ แต่ยังคงขาดความชำนาญซึ่งควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหาที่ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับบุคลากรครูในการวิเคราะห์กิจกรรมได้เหมาะสมเพื่อการพัฒนาต่อไป

ถาวร พลีศรี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนสมเด็จพระราชชนนี อำเภอนางะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการพัฒนา ครูผู้สอนโรงเรียนสมเด็จพระราชชนนี ยังไม่ได้ลงมือทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากประสบปัญหาคือขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะในด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดแรงจูงใจ และความกระตือรือร้นในการทำวิจัย ในชั้นเรียน ขาดเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องขาดกรณีศึกษาให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ที่รับผิดชอบ ขาดวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ ที่สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน มีความเข้าใจ ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน มีภาระงานที่รับผิดชอบมาก มีเวลาที่จะศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย และครูผู้สอนส่วนมาก มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง ด้านการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

หลังจากการดำเนินการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนตามแผนการและแนวทางที่ ได้ร่วมกันกำหนดไว้ตามหลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 3 วงจร ผลจากการดำเนินการ พบว่า ครูผู้สอนที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 5 คน ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะ ในด้านการวิจัยในชั้นเรียนสามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้ ถูกต้องตามขั้นตอน และกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจนประสบผลสำเร็จ สามารถพัฒนาตนเองในด้านการวิจัยในชั้นเรียนได้

สรุป การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใน 4 ขั้นตอน สามารถช่วยให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียน และสามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้ และแนวทางการปฏิบัติครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรในเรื่อง อื่นๆ อีกต่อไป

ทวีศักดิ์ ศรีธรรมบุตร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาบุคลากรครูเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนห้วยเก็งพิทยาคาร ผลการศึกษา พบว่า ก่อนดำเนินการพัฒนาผู้ร่วมศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนครูอยู่ในระดับปานกลางจากการศึกษาดูงานในโรงเรียนต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ร่วมศึกษาไม่สามารถวางแผนในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียน จึงขาดความมั่นใจเพราะไม่เคยเข้ารับการอบรมมาก่อนและยังไม่เคยทำวิจัยในชั้นเรียนเลย เห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากเกินระดับความสามารถหรือศักยภาพของครู และเป็นภาระที่หนักนอกเหนือไปจากงานสอนตามปกติที่มีมากอยู่แล้ว

เมื่อดำเนินการพัฒนาบุคลากรครูด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริมให้บุคลากรครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน มีความตระหนักในการรับผิดชอบที่จะต้องพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และมีความมั่นใจ มีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน และการนำเอากระบวนการวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งโดยภาพรวมผลการดำเนินการพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด บุคลากรครูเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสอนและวัฒนธรรมการทำงาน สามารถวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยการเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน รู้จักเลือกปรับกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ปรับสื่อ นวัตกรรม ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถนำลงสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้

ผดุงศักดิ์ วิไลลักษณ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยรวมและปัจจัยโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัญหา อุปสรรคการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านความเข้าใจ และความตระหนักในการทำวิจัยในชั้นเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยภายนอก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามตำแหน่งของครูผู้สอน วุฒิการศึกษา การผ่านการอบรมและประสบการณ์ในการสอน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามตำแหน่งของครูผู้สอน วุฒิการศึกษา การผ่านการอบรมและประสบการณ์ในการสอน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สุภีร์ สีพาย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนอนุบาลสุริยาอุทัยพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ก่อนพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยทำวิจัยในชั้นเรียนมาก่อน หลายคนเคยเข้ารับการอบรมการวิจัยในชั้นเรียนมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังมีปัญหาในด้านความรู้ความเข้าใจในหลักการวิจัยในชั้นเรียน ขาดทักษะในการทำวิจัย ขาดความมั่นใจและไม่กล้าตัดสินใจในการลงมือทำวิจัยในชั้นเรียน โดยส่วนใหญ่ต้องการทำวิจัยในชั้นเรียนและรู้ประเด็นปัญหาที่จะทำวิจัย แต่ไม่รู้วิธีการแก้ปัญหา ขาดการนิเทศติดตามและการชี้แนะให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

ภายหลังการพัฒนาโดยการอบรมปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน การประชุมเชิงปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูมีความรู้และความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น โดยขึ้นการกำหนดหัวข้อการวิจัยในชั้นเรียน ครูสามารถสำรวจสภาพการปฏิบัติงานและกำหนดหัวข้อการวิจัยในชั้นเรียนได้ ซึ่งได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมจากผู้ศึกษาค้นคว้าชั้นการเขียนเค้าโครงการวิจัย ครูให้ความสำคัญของการเขียนเค้าโครงและสามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยได้อย่างเหมาะสม ขึ้นการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน ครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนโดยพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระบบมากขึ้น มีการบันทึกโดยใช้เครื่องมือที่ชัดเจน สามารถนำไปอ้างอิงและตรวจสอบได้ พร้อมทั้งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การทำวิจัย ชั้นการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนครูสามารถเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนได้โดยความช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกันของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า

ผลการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียนของ โรงเรียนอนุบาลสุริยาอุทัยพิมาย ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ และการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน กล่าวคือ มีการทำงานเป็นทีมและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความตระหนักและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน มีความกระตือรือร้นในการทำวิจัยและศึกษาผลงานการวิจัยของคนอื่นมากขึ้น และสามารถให้คำแนะนำการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูคนอื่นได้อย่างมั่นใจ ประเด็นที่ต้องดำเนินการต่อไป คือการส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

กนก สัตบุตร์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียน โครงการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ในด้านต่างๆ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการเข้าฝึกอบรม และด้านการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการด้านการเรียนการสอน ด้านการเข้าฝึกอบรม และด้านการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 3 ด้านของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนโครงการปฏิรูปการศึกษา มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน

พิเชษฐ์ สุทธิรัตน์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการในการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการพัฒนาบุคลากรโดยกระบวนการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือด้านการพัฒนาโดยกระบวนการบริหาร

และด้านการฝึกอบรม ตามลำดับ และเมื่อแยกเป็นงานด้านตามขนาดโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ต่างมีความต้องการพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงานสูงสุด ส่วนความต้องการพัฒนาโดยวิธีอื่นแตกต่างกัน

โถมยง ชมภูคำ (2541 : 118) ได้ศึกษาความต้องการพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลนครขอนแก่นพบว่า พนักงานครูเทศบาลขอนแก่น มีความต้องการพัฒนาตนเองโดยรวมน และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบรรยายและการสาธิต ด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้านการศึกษาต่อ ด้านการไปเยี่ยมชมและดูงานที่อื่น ด้านการสัมมนา ด้านดูงานนอกสถานที่ ด้านการเข้ารับการฝึกอบรม

เรวดี อาษานาม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาในเขตบริการทางการศึกษาของสถาบันราชภัฏมหาสารคาม” พบว่ามีครูจำนวนน้อยมากที่เคยทำการวิจัยในชั้นเรียน แม้จะเคยเรียนวิชาวิจัยในชั้นเรียน สาเหตุที่ทำให้ครูไม่ทำการวิจัยในชั้นเรียนอาจเนื่องมาจากไม่เคยศึกษาผลงานวิจัย ขาดแหล่งค้นคว้าหรือมีแหล่งศึกษาค้นคว้าไม่เพียงพอ และไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนได้ จึงนับว่าครูเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน แต่มีครูเห็นว่าครูมีความสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องทำหรือประยุกต์ผลงานวิจัย ซึ่งเป็นความเห็นที่ขัดแย้งกัน สาเหตุอาจเนื่องมาจากไม่เคยประยุกต์ผลงานวิจัยไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน แม้ว่าจะเห็นคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียนและครูได้สอนตามที่เคยปฏิบัติมาแบบเดิมๆ ครูมีความรู้กับการวิจัยในชั้นเรียนน้อย และขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งอาจเป็นสาเหตุ สำคัญที่ครูทำการวิจัยชั้นเรียนน้อย สาเหตุอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนเรื่องนี้คือครูมีความเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะของนักวิจัย ซึ่งถ้าได้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำ การวิจัยรวมทั้งถ้าได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องครูน่าจะสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี ปัญหาที่สำคัญในการทำการวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ การวิเคราะห์ และการนำปัญหาการเรียนการสอนไปเป็นหัวข้อในการวิจัย การออกแบบ หรือการวางแผน การวิจัยและการสร้างเครื่องมือการวิจัย ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการวิจัย ความรู้และทักษะในการทำ การวิจัย การขาดแหล่งค้นคว้างานวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนยังไม่เป็นที่กว้างขวาง ครูบางคนขาดนิสัยการรักการอ่าน หรือไม่มีเวลาในการอ่าน ครูมีรายได้น้อยไม่สามารถซื้อตำราหรือวารสาร ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวิจัย ครูประถมศึกษาที่มีความต้องการที่สำคัญเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ 4 ประการคือ ต้องการงบประมาณในการวิจัยในชั้นเรียน ต้องการที่ปรึกษา ต้องการแหล่งความรู้สำหรับศึกษาเพื่อทำการวิจัย และต้องการความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

เทวี พรหมมินตะ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการเสริมพลังอำนาจครู โดยการพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดความร่วมมือการออกแบบด้วยวิธีผสมผสานผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. จากข้อมูลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ในการทำวิจัยร้อยละ 66.84 โดยครูที่เคยทำวิจัยมีประสบการณ์การฝึกอบรมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนร้อยละ 81.98 และมีความต้องการการฝึกอบรมร้อยละ 56.57 รูปแบบการวิจัยเป็นแบบทางการร้อยละ 70.1 ลักษณะการทำวิจัยแบบรายบุคคลร้อยละ 78.1 โดยมีรูปแบบความร่วมมือระหว่างบุคคลภายในโรงเรียนมากที่สุด

2. กระบวนการเสริมพลังอำนาจครูใช้วิธีการบรรยายให้ความรู้ และการสนับสนุนส่งเสริม ให้ความช่วยเหลือครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

3. สำหรับผลการวิจัยจากกรณีศึกษาพบว่า หลังการเสริมพลังอำนาจครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทำวิจัยมากกว่าร้อยละ 50 ในแต่ละโรงเรียนมีการทำวิจัยแบบไม่เป็นทางการมากกว่าร้อยละ 60 ลักษณะการทำวิจัยเป็นแบบรายบุคคลมากกว่าร้อยละ 70 รูปแบบความร่วมมือในการทำวิจัยที่พบเป็นแบบความร่วมมือระหว่างบุคคลภายในโรงเรียน โดยไม่มีบุคคลภายนอกให้ความช่วยเหลือ ประเด็นปัญหาวิจัยที่ศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู

บุรินทร์ ทองม้วน (2545 : 165-170) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การติดตามผลการพัฒนาและส่งเสริมครูในชั้นเรียนของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์” พบว่า

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน โดยศึกษานิเทศก์มีมากที่สุด รองลงมาคือครูผู้สอน และผู้บริหารตามลำดับ

2. ครูผู้สอนมีความต้องการในการเพิ่มพูนความรู้ในระดับ “มาก” ในเรื่อง การเลือกนวัตกรรมในการวิจัยในชั้นเรียน การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการเขียนอ้างอิง ส่วนที่ครูผู้สอนมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ในระดับน้อย คือสำรวจปัญหาในชั้นเรียน การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนและการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียน

3. ความคิดเห็นหรือเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน กลุ่มทักษะภาษาไทย มีการวิเคราะห์มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามลำดับ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เบ็ค (Beck. 1992 : เว็บไซค์) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมาก ต่อครูผู้สอนในหลายวิชาและในทุกระดับชั้น แต่ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาการสอนที่ทำให้ครูสามารถบรรลุผลจากการใช้การวิจัยเป็นส่วนประกอบในการจัดการเรียนรู้ได้ ในการพัฒนาครูให้เป็นนักวิจัยที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะเป็นนักวิจัยในชั้นเรียนได้ ต้องอาศัยเทคนิคในการวิจัยที่หลากหลาย จากการศึกษาพบว่าวิธีการที่ช่วยให้ครูเป็นนักวิจัยในชั้นเรียนต้องมีลักษณะ 3 ประการคือ 1) มีการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) นำเสนอวิธีการวิจัยที่มีความสัมพันธ์กันกับ 4 วิธี (การสืบสวนวิธีการสอน การสืบสวนแบบร่วมมือ การคิดอย่างเป็นระบบ และการปฏิบัติอย่างเป็นวิทยาศาสตร์) 3) การแสดงการพัฒนาของตนเอง ที่เป็้นนักวิจัยในชั้นเรียน โดยการนำเสนอโครงการวิจัยในชั้นเรียน

เคนเนธ (Kenneth (1992 : 369)) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาครูนักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษาดอนปลายของรัฐเพนซิลวาเนียตอนเหนือ พบว่า มีบทสรุปเกี่ยวกับการวิจัยของครูทั้งหมด 6 ข้อใหญ่ ๆ แต่ข้อสรุปที่ 3 ถึง 6 สะท้อนถึงความคิดของผู้เข้าร่วมในประเด็นการวิจัยครูถึงขั้นตอนการพัฒนานุเคราะห์ โดยข้อสรุปที่ 3 คือ การสนับสนุนและทัศนคติ ข้อสรุปที่ 6 คือการส่งเสริมการวิจัยของครูในโรงเรียนของรัฐเพนซิลวาเนีย เพื่อพัฒนานุเคราะห์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม ต้องทำด้วยความสมัครใจ ทำเป็นระบบและความร่วมมือร่วมกัน

ทันเนอร์ (Turner. 1992 : เว็บไซค์) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับครูที่สอนภาษาอังกฤษในห้องเรียน : จะนำการวิจัยในชั้นเรียนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไร โดยการสะท้อนความคิดจากครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 9 แห่ง เกี่ยวกับช่องว่างในการปฏิบัติการวิจัยของครู ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนมาก ใช้ประสบการณ์สอนในอดีตมาใช้ในการตัดสินใจในการปฏิบัติการสอนในปัจจุบัน ครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการวิจัยจะทำให้ค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้ ส่วนข้อจำกัดของครูผู้สอนที่พบเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนคือ ขนาดของห้องเรียนที่ใหญ่โตเกินไปมีนักเรียนมากกว่า 30 คน พฤติกรรมของนักเรียนไม่สามารถควบคุมได้และขาดการสนับสนุนและได้รับความร่วมมือ จากผู้บริหาร

เฟลด์แมน (Feldman. 1993 : เว็บไซค์) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครู ซึ่งเป็นการสำรวจวิธีที่ครูใช้ประสบการณ์ของตัวเองและจากเพื่อนร่วมงาน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานภายใต้คำถามที่ว่า อะไรคือวิธีที่สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูภายใต้รูปแบบจำลองโปรแกรมของการวิจัยในชั้นเรียน โดยการเตรียม

การของครู ผลการศึกษาวิจัยพบว่าความเข้าใจของครูสามารถพัฒนาได้โดยผ่านการฝึกปฏิบัติจริง และการพัฒนาตนเอง เช่น ด้านการพูดคุย การใช้ความคิด การศึกษาอย่างเป็นระบบร่วมกับครูคนอื่น และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการว่ามีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของครูและปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน

ดิกเก็นส์ (Dickens. 1998 : เว็บบไซต์) ได้ศึกษาทฤษฎีมุมมองเกี่ยวกับการปฏิบัติในด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยอธิบายถึงวิธีที่นักปฏิบัติใช้วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม และการศึกษาวงจรทีมของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้ระเบียบวิธี ที่เป็นเอกภาพ และไม่เป็นลำดับขั้นตอน และการทำงานของทีมงานต้องปฏิบัติตามเค้าโครงของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการสะท้อนผล เพื่อให้สมาชิกของทีมงานสามารถปฏิบัติได้โดยอาศัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และประสบการณ์ เป็นเบื้องต้นของสมาชิกในทีม ซึ่งผู้ร่วมวิจัยต้องใช้ความคิดเห็น และการตรวจสอบ กระบวนการนี้ในแต่ละระดับบุคคลตามเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาค้นคว้าให้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีที่นักปฏิบัติต้องใช้ภาษาเพื่อทำให้เกิดความหมาย และสร้างความ เป็นจริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของตน และใช้แผนภาพทางวิทยาศาสตร์เชิงปฏิบัติได้โดยแผนภาพ ได้แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีการลงมือปฏิบัติงาน เช่น การได้รับความสำเร็จไม่ใช่ความล้มเหลว สามารถช่วยลดความไว้วางใจของสมาชิกในทีมของตน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้

โรบินสัน (Robinson. 2000 : เว็บบไซต์) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ ในงานของครูระดับประถมศึกษา และระดับการนิเทศเชิงคลินิกในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยเน้นการตรวจสอบว่า ความพึงพอใจในงานของครู มีความสัมพันธ์กับการนิเทศเชิงคลินิก และเพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจในงานของครูให้เพิ่มมากขึ้น โดยการเพิ่มปฏิบัติการนิเทศเชิงคลินิก กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียน 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่ใช้การนิเทศเชิงคลินิกสูง ปานกลาง และต่ำ การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามการปฏิบัติ การนิเทศเชิงคลินิก ผลการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่าง 2 ใน 3 ของโรงเรียนตัวอย่าง โดยโรงเรียนที่มีระดับการนิเทศเชิงคลินิกสูงและปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยในปัจจัยด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับเทียบกับความพึงพอใจงานของครู แตกต่างกันทั้ง 3 โรงเรียน โดยสรุปเมื่อมีการใช้การนิเทศเชิงคลินิกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับ สามารถ ทำให้ครูมีความพึงพอใจในงานมากขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหน่วยงานทุกหน่วยงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงาน สภาพโดยทั่วไป

เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า ครูและผู้บริหารส่วนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการ วิจัยในชั้นเรียน คือ ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดวัสดุอุปกรณ์และแหล่งวิชาการ ขาดการนิเทศติดตามผลและให้ความช่วยเหลือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษางานวิจัย ขาดงบประมาณที่สนับสนุนให้ครูดำเนินการวิจัยที่เพียงพอ ส่วนด้านความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านการวิจัยในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในด้านการวิจัยในชั้นเรียน สามารถทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่ตนเองรับผิดชอบได้ โดยต้องการการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน และแหล่งศึกษาค้นคว้างานวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY